

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
КОНСТИТУЦИЯЛЫК СОТУНУН
ЖАРЧЫСЫ**

№2/2009

Бишкек

Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотунун

Жарчысы

№2

(кыргыз жана орус тилдеринде)

Түзүүчү: Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту

Редакциялык кеңеш:

Төрагасы: Суталинов А.А. – Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотунун
Төрагасынын орун басары;

Мүчөлөрү: Эсенканов К. – Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотунун судьясы;
Мусабекова Ч.А. – Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотунун судьясы;

Кулушев Ж.Д. – Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотунун аппаратынын
укуктук жана уюштурууну камсыздоо бөлүмүнүн башчысы;
Абдылдаева Ж.М. – Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотунун аппаратынын
укуктук жана уюштурууну камсыздоо бөлүмүнүн улуу
консультанты;

Джужбаев Э.К. – тармактык администратор.

Редакциянын дареги: Бишкек шаары, Эркиндик бульвары, 39;
Телефон: 66-51-42, 66-17-34
Факс: 66-30-67

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН КОНСТИТУЦИЯЛЫК СОТУНУН
ҮСТҮБҮЗДӨГҮ ЖЫЛДАГЫ ЧЕЧИМДЕРИ**

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН КОНСТИТУЦИЯСЫНЫН АТЫНАН

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН КОНСТИТУЦИЯЛЫК СОТУНУН

ЧЕЧИМИ

«Кыргыз Республикасында турак жай фондусун приватташтыруу жөнүндө» 1991-жылдын 20-декабрындагы Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 6-беренесинин биринчи абзацын Конституцияга ылайык эмес жана Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 4-беренесинин 1-пунктуна, 13-беренесинин 1 жана 3-пункттарына, 18-беренесине, 21-беренесинин 6-пунктуна карама-каршы келет деп табуу жөнүндөгү жарандар Акунова Айгуль Абыловна жана Акунова Назгуль Абыловнанын өтүнүчү боюнча

7-июль 2009-жыл

Бишкек шаары

Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту: Төрагасы С.К.Сыдыкова, Төраганын орун басары А.А.Суталинов, судьялар – А.А.Абдугапаров, С.Н.Демин, А.С.Кененсариев, Ч.Дж.Курбанова, О.Ж.Мамыров жана Ч.А.Мусабековалардын курамында,

соттук жыйналыштын катчысы Ж.М.Абдылдаеванын,

тараптар: 2007-жылдын 11-июнундагы жана 2009-жылдын 6-июлундагы ишеним каттардын негизинде аракеттенген жарандар А.А. Акунова жана Н.А. Акунованын өкүлү Бийзаков Рафаэл Советбековичтин, 2009-жылдын 26-майындагы ишеним каттын негизинде аракеттенген Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин өкүлү Абдылдаев Таалайбек Онолбековичтин катышуулары менен, Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 85-беренесин, «Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту жөнүндө» Мыйзамдын 13-беренесин жана «Кыргыз Республикасынын конституциялык сот өндүрүшү жөнүндө» Мыйзамдын 11-беренесин жетекчиликке алып, ачык соттук жыйналышта «Кыргыз Республикасында турак жай фондусун приватташтыруу жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 6-беренесинин биринчи абзацын Конституцияга ылайык эмес жана Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 4-беренесинин 1-пунктуна, 13-беренесинин 1 жана 3-пункттарына, 18-беренесине, 21-беренесинин 6-пунктуна карама-каршы келет деп табуу жөнүндөгү жарандар А.А.Акунова жана Н.А.Акунованын өтүнүчүн карады.

Судья А.С.Кененсариевдин баяндамасын, жарандар А.А. Абылова жана Н.А.Абылованын өкүлү Р.С.Бийзаковдун, Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин өкүлү Т.О.Абдылдаевдин

сөздөрүн угуп жана иштин материалдарын изилдеп чыгып, Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту

Т А П Т Ы:

«Кыргыз Республикасында турак жай фондусун приватташтыруу жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 6-беренесинин биринчи абзацын Конституцияга ылайык эмес жана Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 4-беренесинин 1-пунктуна, 13-беренесинин 1 жана 3-пункттарына, 18-беренесине, 21-беренесинин 6-пунктуна карама-каршы келет деп табуу жөнүндөгү жарандар А.А.Акунова жана Н.А.Акунованын өтүнүчү келип түшкөн.

Өтүнүчтү негиздөөгө төмөндөгү жүйөлөр келтирилет.

Бишкек шаарынын район аралык сотунун 2008-жылдын 5-мартындагы чечими менен А.А.Акунова жана Н.А. Акунованын Октябрь райондук администрациясынын Бишкек шаары 6-кичи район, 22-үй, 56-квартираны менчиктештирүү жөнүндө 1994-жылдын 27-декабрындагы №1816 токтомун жокко чыгаруу доо талаптарын канааттандыруудан баш тартылган. Кассациялык жана көзөмөл инстанцияларында бул чечим күчүндө, ал эми даттануу - канааттандыруусуз калтырылган.

Көрсөтүлгөн чечимди чыгарууда сот жогоруда көрсөтүлгөн квартираны менчиктештирүү учурунда, тактап айтканда 1994-жылдын 27-декабрында күчүндө болгон «Кыргыз Республикасында турак жай фондусун приватташтыруу жөнүндө» Мыйзамдын 6-беренесинин биринчи абзацын жетекчиликке алган.

Ушул Мыйзамдын 6-беренесинин биринчи абзацына ылайык квартираны же турак үйдү жалдоочу, үйдө убактылуу жок болушкан, ошондой эле турак-жай алуунун кезегинде турган жашы жеткен үй-бүлө мүчөлөрүн кошкондо, өзү менен чогуу жашагандардын бардыгынын кат жүзүндө макулдугу менен гана турак-жайды сатып алууга укуктуу. Мыйзамдын көрсөтүлгөн ченемдерин колдонуу менен соттор турак-жайды менчиктештирүүгө байланышкан иштерди кароодо талашылып жаткан Мыйзамдын абзацында «чогуу жашаган бардык жашы жеткен үй-бүлөө мүчөлөрүнүн кат жүзүндө макулдугу менен» деген формулировканын болуусу жалдоочу менен катар биргелешкен менчик укугуна менчиктештирүү учурунда жашы жеткен үй-бүлө мүчөлөрүнө гана берилет деген жыйынтыкка келишкен. Жалдоочунун үй-бүлө мүчөсү болсо да, бирок менчиктештирүү учурунда жашы жете элек жактар, менчик укугуна ээ болушпайт.

«Кыргыз Республикасында турак жай фондусун приватташтыруу жөнүндө» Мыйзамдын 6-беренесинин биринчи абзацы Конституцияга ылайык эмес жана Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 4-беренесинин 1-пунктуна, 13-беренесинин 1 жана 3-пункттарына, 18-беренесине, 21-беренесинин 6-пунктуна карама-каршы келип, менчиктин түрлөрүн бирдей тең укукта корголушуна, ар бир адамга төрөлгөндөн баштап таандык эркиндиктерине жана укуктарына, бардык адамдар мыйзам жана сот алдында бирдейлигине, кандайдыр-бир басмырланууга жол берилбөөгө, адамдын эркиндиктери менен укуктарын жокко чыгаруучу мыйзамдарды чыгарылууга

жол берилбешине, жарандардын укуктары жана милдеттери жөнүндө мыйзамдар бардык жарандарга бирдей колдонулууга болгон алардын конституциялык укуктарын бузат деп эсептешет.

Соттук жыйналышта жарандар А.А.Акунова жана Н.А.Акунованын өкүлү Р.С.Бийзаков өтүнүчтү колдоду жана аны канааттандырууну сурады.

Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин өкүлү Т.О.Абдылдаев өтүнүчтүн жүйөлөрү менен макул болгон жок жана аны канааттандыруусуз калтырууну сурады.

Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту тараптардын жүйөлөрүн талкуулап жана иштин материалдарын изилдеп чыгып, жарандар А.А.Акунова жана Н.А.Акунованын өтүнүчү төмөндөгү негиздер боюнча канааттандырылууга жатпайт деп эсептейт.

Берилген материалдарга караганда Бишкек район аралык сотунун 2008-жылдын 5-мартындагы чечими менен А.А.Акунова жана Н.А.Акунованын Октябрь райондук администрациясынын 1994-жылдын 27-декабрындагы Бишкек шаарынын, 6-кичи районундагы, 22-үйдөгү, 56-квартираны менчиктештирүү жөнүндөгү токтомун жокко чыгаруу жөнүндөгү доо талаптарын доонун эскириш мөөнөтүнүн өткөндүгүнүн негизинде канааттандыруудан баш тарткан. Кассациялык жана көзөмөл инстанцияларынын соттук актылары менен көрөтүлгөн соттун чечимдери күчүндө калтырылган.

Азыркы мезгилде, жогорку соттук инстанциялардын токтомдору менен күчүндө калтырылган 2007-жылдын 4-сентябрындагы Октябрь райондук сотунун чечимине ылайык жогорудагы менчиктештирилген квартира жарандар Акунова Айгуль Абыловна жана Акунова Назгуль Абыловнадан башка үй-бүлө мүчөлөрүнүн ортосунда бөлүнгөн.

Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 33-беренесине ылайык Кыргыз Республикасынын жарандары турак-жайга укуктуу. Бул укук мамлекеттик, муниципалдык жана жеке турак-жай фондунун, уюмдардын турак-жай фондунун өнүгүүсү менен жарандарга мыйзамда бекитилген шарттарда жана тартипте турак-жайды алууга көмөк көрсөтүү менен камсыз кылынат.

Алар тарабынан талашылып жаткан «Кыргыз Республикасында турак-жай фондусун приватташтыруу жөнүндө» Мыйзамдын ченеми квартираны же турак үйдү жалдоочу, үйдө убактылуу жок болушкан, ошондой эле турак-жай алуунун кезегинде турган жашы жеткен үй-бүлө мүчөлөрүн кошкондо, өзү менен чогуу жашагандардын бардыгынын кат жүзүндө макулдугу менен гана турак-жайды сатып алуу укугун белгилеген турак-жайды менчиктештирүү тартибин бекитет.

Көрсөтүлгөн ченемде менчиктештирилип жаткан учурда жашы жеткен үй-бүлө мүчөлөрү менен катар жашы жете элек үй-бүлө мүчөлөрүнүн макулдугунун жоктугу Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 33-беренесинде кепилденген алардын турак-жайга болгон укугунан ажыратпайт. Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 16-беренесинин 2-пунктуна ылайык балдарга камкордук көрүү, аларды тарбиялоо – ата-энелердин табийгый укугу жана жарандык милдети, ошон үчүн жашы жете элек үй-бүлө мүчөлөрүнүн турак-жайды

менчиктештирүүдөгү кызыкчылыгына жарандык мыйзамдарга ылайык ата-энеси жана мыйзамдуу өкүлдөрү өкүлчүлүк кылат.

Мындай жагдайларда, Кыргыз Республикасынын Конституциялык Соту «Кыргыз Республикасында турак жай фондусун приватташтыруу жөнүндө» Мыйзамдын 6-беренесинин биринчи абзацы жарандардын конституциялык укуктарын бузбайт жана өтүнүчтө көрсөтүлгөн Конституциянын беренелеринин талаптарына карама-каршы келбейт деп эсептейт.

Жогорудагылардын негизинде жана Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 85-беренесинин 3-пунктунун 1-пунктчасын, «Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту жөнүндө» Мыйзамдын 13 жана 14-беренелерин, «Кыргыз Республикасынын конституциялык сот өндүрүшү жөнүндө» Мыйзамдын 10, 11, 13, 14, 24, 25, 29 жана 30-беренелерин жетекчиликке алып, Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту

Ч Е Ч Т И:

1. «Кыргыз Республикасында турак жай фондусун приватташтыруу жөнүндө» 1991-жылдын 20-декабрындагы Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 6-беренесинин биринчи абзацын Конституцияга ылайык эмес жана Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 4-беренесинин 1-пунктуна, 13-беренесинин 1 жана 3-пункттарына, 18-беренесине жана 21-беренесинин 6-пунктуна карама-каршы келет деп табуу жөнүндөгү жарандар Акунова Айгуль Абыловна жана Акунова Назгуль Абыловнанын өтүнүчү канааттандырылуусуз калтырылсын.

2. Чечим акыркы, даттанууга жатпайт. Бардык мамлекеттик органдар, кызмат адамдары, юридикалык жактар жана жарандар тарабынан милдеттүү түрдө аткарылууга тийиш.

3. Чечим «Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин ведомосторуна», «Кыргыз Туусу», «Слово Кыргызстана» жана «Эркин Тоо» гезиттерине жарыялансын.

**Кыргыз Республикасынын
Конституциялык сотунун
Төрагасы**

С.К. Сыдыкова

**Кыргыз Республикасынын
Конституциялык сотунун
Секретары**

О.Ж. Мамыров

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН КОНСТИТУЦИЯСЫНЫН АТЫНАН

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН КОНСТИТУЦИЯЛЫК СОТУНУН

ЧЕЧИМИ

Кыргыз Республикасынын Жазык-процесстик кодексинин 383-беренесинин 1-бөлүгүнүн 7-пунктун Конституцияга ылайык эмес жана Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 86-беренесинин 1-пунктуна карама-каршы келет деп табуу жөнүндөгү жарандар Айзада Самиевна Манасованын жана Эсенбол Татандын өтүнүчү боюнча

9-июль 2009-жылдын

Бишкек шаары

Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту: Төрагасы С.К.Сыдыкова, Төраганын орунбасары А.А.Суталинов, судьялар – А.А.Абдугапаров, С.Н.Демин, А.С.Кенесариев, Ч.Ж.Курбанова, О.Ж. Мамыров жана Ч.А. Мусабекованын курамында,

соттук жыйналыштын катчысы А.А. Мамбеткадыровдун,

тараптар: 2009-жылдын 7 жана 8-майындагы ишеним каттардын негизинде аракеттенген жарандар Айзада Самиевна Манасованын жана Эсенбол Татандын өкүлү Сатарали Камбаралиевдин, 2009-жылдын 5-июнундагы ишеним каттын негизинде аракеттенген Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин өкүлү Айбек Кудайбергенович Акмолдоевдин катышуулары менен Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 85-беренесин, «Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту жөнүндө» Мыйзамдын 13-беренесин жана «Кыргыз Республикасынын конституциялык сот өндүрүшү жөнүндө» Мыйзамдын 11-беренесин жетекчиликке алып, ачык соттук жыйналышта Кыргыз Республикасынын Жазык-процесстик кодексинин 383-беренесинин 1-бөлүгүнүн 7-пунктун Конституцияга ылайык эмес жана Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 86-беренесинин 1-пунктуна карама-каршы келет деп табуу жөнүндөгү жарандар А.С.Манасованын жана Э.Татандын өтүнүчүн карады.

Судья О.Ж. Мамыровдун баяндамасын, жарандар А.С. Манасованын жана Э. Татандын өкүлү С. Камбаралиевдин, Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин өкүлү А.К. Акмолдоевдин, Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун судьясы Р.И. Эралиеванын сөздөрүн угуп жана иштин материалдарын изилдеп чыгып, Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту

ТАПТЫ:

Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотуна 2009-жылдын 28-майында Кыргыз Республикасынын Жазык-процесстик кодексинин (мындан ары ЖПК) 383-беренесинин 1-бөлүгүнүн 7-пунктун Конституцияга ылайык эмес жана Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 86-беренесинин 1-пунктуна карама-каршы келет деп табуу жөнүндөгү жарандар А.С. Манасованын жана Э. Татандын өтүнүчү келип түшкөн.

Өтүнүчтү негиздөөгө төмөндөгү жүйөлөр келтирилген. Ош облусунун Кара-Суу райондук сотунун 2007-жылдын 13-мартындагы өкүмү менен А.С.Манасова Кыргыз Республикасынын Кылмыш-жаза кодексинин (мындан ары КЖК) 350-беренесинин 1 жана 3-бөлүктөрү менен күнөөлүү деп табылган, ал эми Кыргыз Республикасынын КЖКнын 326-беренесинин 1-бөлүгү, 221-беренесинин 2-бөлүгү 213-беренесинин 2-бөлүгү жана 169-беренеси боюнча анын аракетинде кылмыштын курамы жок болгондуктан акталган. Э.Татан Кыргыз Республикасынын КЖКнын 304-беренесинин 3-бөлүгүнөн 1 жана 3-пункттары жана 169-беренеси менен анын аракетинде кылмыштын курамы жок болгондуктан акталган.

Жалал-Абад облустук сотунун кылмыш иштери жана административдик укук бузуулар жөнүндөгү иштери боюнча соттук коллегиясынын 2007-жылдын 25-декабрындагы өкүмү менен А.С.Манасова Кыргыз Республикасынын КЖКнын 350-беренесинин 1 жана 3-бөлүктөрү менен дагы акталган, ал эми Э.Татан жөнүндөгү райондук соттун аталган өкүмү өзгөртүүсүз калтырылган.

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун кылмыш иштери жана административдик укук бузуулар жөнүндөгү иштери боюнча соттук коллегиясынын 2008-жылдын 27-мартындагы токтому менен көрсөтүлгөн соттук актылар бузулган жана иш Ош облусунун Карасуу райондук сотуна кайра кароого жиберилген.

Аталган чечимди кабыл алууда иш жүзүндө Кыргыз Республикасынын ЖПКнын 383-беренесинин 1-бөлүгүнөн 7-пункту колдонулгандыгы Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун соттук коллегиясынын токтомунан көрүнөт, ал болсо ишти надзор иретинде караган сотко жергиликтүү соттордун соттук актыларын бузуп, ишти кайра соттук кароого жиберүү укугун берет, бирок бул учурда буга иш боюнча соттун чечими жок болгондо гана мүмкүн деген жагдай эске алынбаган.

Кыргыз Республикасынын ЖПКнын 383-беренесинин 1-бөлүгүнүн 7-пункту менен Кыргыз Республикасынын Жогорку сотуна жергиликтүү соттордун соттук актыларын бузуп, ишти жаңыдан соттук кароого жиберүү ыйгарым укугун берүү Кыргыз Республикасынын Жогорку соту сот процессине катышуучулардын кайрылуулары боюнча сот актыларын кайра кароо формасында алардын ишине көзөмөлдүктү жүзөгө ашырат деген Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 86-беренесинин 1-пунктуна карама-каршы келет.

Кыргыз Республикасынын Жогорку соту тарабынан Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 86-беренесинин 1-пунктуна карама- каршы келген талашылган ченемин колдонуусу жарандар А.С.Манасова жана Э.Татандын Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 15-беренесинин 4-пункту кепилдеген соттук коргоого болгон укуктарын бузган.

Соттук жыйналышта жарандар А.С. Манасова жана Э. Татандын өкүлү С. Камбаралиев өтүнүчтүн талаптарын колдоду, сотко ушул эле иш боюнча Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун кылмыш иштери жана административдик укук бузуулар жөнүндөгү иштери боюнча соттук коллегиясынын 2009-жылдын 29-мартындагы Кыргыз Республикасынын ЖПКнын 383-беренесинин 1-бөлүгүнүн 7 пункту колдонулуп кабыл алынган токтомун берди жана Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотунун 2006-жылдын 13-январындагы чечимине таянып, Кыргыз Республикасынын ЖПКнын көрсөтүлгөн ченеми Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 86-беренесинин 1-пунктуна карама-каршы келет деп белгиледи.

Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин өкүлү А.К. Акмолдоев жана Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун судьясы Р.И. Эралиева өтүнүчтүн жүйөлөрү менен макул болушкан жок жана аны канааттандыруусуз калтырууну сурашты.

Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту тараптардын жүйөлөрүн талкуулап жана иштин материалдарын изилдеп, жарандар А.С.Манасова жана Э.Татандын өтүнүчү төмөндөгүдөй негиздер менен канааттандыруусуз калтырылууга жатат деп эсептейт.

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун кылмыш иштери жана административдик укук бузуулар жөнүндөгү иштери боюнча соттук коллегиясынын 2008-жылдын 27-мартындагы токтомуна караганда Карасуу райондук сотунун 2007-жылдын 13-мартындагы жана Жалалабад облустук сотунун кылмыш иштери жана административдик укук бузуулар жөнүндөгү иштери боюнча соттук коллегиясынын 2007-жылдын 25-декабрындагы А.С. Манасова жана Э. Татан жөнүндөгү өкүмдөрү бузулуп, иш жаңыдан соттук кароо үчүн Кара-Суу райондук сотуна жөнөтүлгөн.

Ишти жаңыдан кароодо 2008-жылдын 14-майындагы Кара-Суу райондук сотунун өкүмү менен А.С. Манасова жана Э. Татан акталышкан, ал эми Ош облустук сотунун кылмыш иштери жана административдик укук бузуулар жөнүндөгү иштери боюнча соттук коллегиясынын 2008-жылдын 24-июнундагы аныктамасы менен көрсөтүлгөн өкүм өзгөртүүсүз калтырылган.

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун кылмыш иштери жана административдик укук бузуулар жөнүндөгү иштери боюнча соттук коллегиясы 2009-жылдын 26-мартындагы токтому менен Кыргыз Республикасынын ЖПКнын 383-беренесинин 1-бөлүгүнүн 7-пунктун жетекчиликке алып, көрсөтүлгөн соттук актылырды кайрадан бузган жана ишти башка курамда кароого ошол эле сотко жаңыдан соттук кароого жөнөткөн.

Кайрылган тарап өзүнүн жүйөлөрүн негиздөө үчүн Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотунун 2006-жылдын 13-январындагы чечимине таянган, аны кабыл алуу учурунда болсо башка конституциялык абал болгон. Атап айтканда, “Кыргыз Республикасынын Конституциясынын жаңы редакциясы жөнүндөгү” 2003-жылдын 18-февралындагы Мыйзамында баяндалган Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 83-беренесинин 3-пунктунда Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун жергиликтүү соттордун актыларын күчүндө калтыруу, аларды өзгөртүү же иш боюнча жаңы чечим кабыл алуу ыйгарым укуктары Мыйзам менен аныкталат деп

бекитилген. Андыктан Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун ыйгарым укуктарынын тизмеси толук чектелген жана аны кеңири чечмелөө мүмкүн эмес.

Азыркы мезгилде Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 86-беренесинин 1-пунктуна ылайык Кыргыз Республикасынын Жогорку соту мыйзамда каралган тартипте сот процессине катышуучулардын кайрылуулары боюнча сот актыларын кайра кароо формасында жергиликтүү соттордун ишине көзөмөлдүктү жүзөгө ашырат. Көрсөтүлгөн конституциялык ченемге ылайык Кыргыз Республикасынын Жогорку соту тарабынан көзөмөлдү ишке ашыруу тартиби анын ичинде анын ыйгарым укуктарынын тизмесин аныктоо мыйзам чыгаруучу тарабынан аныкталат. Конституциянын ушул талабын ишке ашыруу үчүн Кыргыз Республикасынын ЖПКнын 383-беренесинде Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун жергиликтүү соттордун ишине көзөмөл жүргүзүү боюнча ыйгарым укуктарын анын ичинде жергиликтүү соттордун актыларын жокко чыгарып жана ишти жаңыдан биринчи же апелляциялык инстанциядагы сотко жөнөтүүнү аныктаган. Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун мындай ыйгарым укугу жеткиликтүү изилденбеген жана соттук тергөөнүн кемчиликтерин калыбына келтирүүгө мүмкүн болбогон учурларда соттук коргоонун кепилдиги болуп жана иштин жагдайларын ар тараптуу, толук жана объективдүү изилдөөгө, ошондой эле ал боюнча акыйкат чечим чыгарууга өбөлгө түзөт.

Мындай жагдайларда, Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту Кыргыз Республикасынын ЖПКнын 383-беренесинин талашылып жаткан ченеми Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 86-беренесинин 1-пунктунун талабына ылайык Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун ыйгарым укуктарын аныктоо үчүн кабыл алынган деп эсептейт, ал эми Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 15-беренесинин 4-пунктунда каралган жарандардын соттук коргоого болгон конституциялык укугу сакталып калат.

Жогорудагылардын негизинде жана Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 85-беренесинин 3-пунктунун 1-пунктчасын, «Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту жөнүндө» Мыйзамдын 13 жана 14-беренелерин, «Кыргыз Республикасынын конституциялык сот өндүрүшү жөнүндө» Мыйзамдын 10, 11, 13, 14, 23, 24, 25, 29 жана 30-беренелерин жетекчиликке алып, Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту

Ч Е Ч Т И:

1. Кыргыз Республикасынын Жазык-процесстик кодексинин 383-беренесинин 1-бөлүгүнүн 7-пунктун Конституцияга ылайык эмес жана Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 86-беренесинин 1-пунктуна карама-каршы келет деп табуу жөнүндөгү жарандар Айзада Самиевна Манасованын жана Эсенбол Татандын өтүнүчү канааттандыруусуз калтырылсын.

2. Чечим акыркы, даттанууга жатпайт. Бардык мамлекеттик органдар, юридикалык жактар, кызмат адамдары жана жарандар тарабынан аткарылууга жатат.

3. Чечим «Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин ведомосторуна», «Кыргыз Туусу», «Слово Кыргызстана» жана «Эркин Тоо» гезиттерине жарыялансын.

**Кыргыз Республикасынын
Конституциялык сотунун
Төрагасы**

С.К. Сыдыкова

**Кыргыз Республикасынын
Конституциялык сотунун
Секретары**

О.Ж. Мамыров

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН КОНСТИТУЦИЯСЫНЫН АТЫНАН

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН КОНСТИТУЦИЯЛЫК СОТУНУН

ЧЕЧИМИ

«Кыргыз Республикасында турак-жай фондун менчиктештирүү жөнүндө» Кыргыз Республикасынын 1991-жылдын 20-декабрындагы Мыйзамдын 2-беренесинин 5-бөлүгүн жана 3-беренесинин 1-бөлүгүнүн 4-абзацын Конституцияга ылайык эмес жана Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 4-беренесинин 1,2,3 жана 4-пунктарына, 12-беренесинин 2-пунктуна, 14-беренесинин 3-пунктунун 2- бөлүгүнүн 2, 3 абзацтарына жана 18-беренесинин 1-пунктуна карама-каршы келет деп табуу жөнүндө «Ак-Марал» ачык акционердик коомунун өтүнүчү боюнча

14-июль 2009-жыл

Бишкек шаары

Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту: Төрагасы С.К.Сыдыкова, Төраганын орунбасары А.А.Суталинов, судьялар – А.А.Абдугапаров, С.Н.Демин, Ч.Ж.Курбанова, О.Ж.Мамыров, Ч.А.Мусабекова жана К.Э.Эсенкановдун курамында,

соттук жыйналыштын катчысы Ж.Абдылдаева, тараптар:

«Ак-Марал» ачык акционердик коомунун президенти Өмүралиев Асек Өмүралиевичтин жана 2009-жылдын 15-апрелиндеги ишеним каттын негизинде аракеттенген анын өкүлү Сопуев Жаныбек Аттокуровичтин, 2009-жылдын 18-июнундагы ишеним каттын негизинде аракеттенген Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин өкүлү Эсенаманова Чолпон Замирбековнанын катышуулары менен Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 85-беренесин, «Кыргыз Республикасынын Конституциялык Соту жөнүндө» Мыйзамдын 13-беренесин жана «Кыргыз Республикасынын конституциялык сот өндүрүшү жөнүндө» Мыйзамдын 11-беренесин жетекчиликке алып, ачык соттук жыйналышта «Кыргыз Республикасында турак-жай фондун менчиктештирүү жөнүндө» Мыйзамдын 2-беренесинин 5- бөлүгүн жана 3-беренесинин 1- бөлүгүнүн 4-абзацын Конституцияга ылайык эмес жана Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 4-беренесинин 1,2,3 жана 4-пунктарына, 12-беренесинин 2-пунктуна, 14-беренесинин 3-пунктунун 2- бөлүгүнүн 2, 3 абзацтарына жана 18-беренесинин 1-пунктуна карама-каршы келет деп табуу жөнүндө «Ак-Марал» ачык акционердик коомунун өтүнүчүн карады.

Судья А.А.Суталиновдун баяндамасын, «Ак-Марал» ачык акционердик коомунун президенти А.Ө.Өмүралиевдин, анын өкүлү Ж.А.Сопуевдин, Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин

өкүлү Ч.З.Эсенаманованын сөздөрүн угуп жана иштин материалдарын изилдеп чыгып, Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту

Т А П Т Ы:

Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотуна 2009-жылдын 1-июнунда «Кыргыз Республикасында турак-жай фондун менчиктештирүү жөнүндө» Мыйзамдын 2-беренесинин 5-бөлүгүн жана 3-беренесинин 1- бөлүгүнүн 4-абзацын Конституцияга ылайык эмес жана Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 4-беренесинин 1,2,3 жана 4-пункттарына, 12-беренесинин 2-пунктуна, 14-беренесинин 3-пунктунун 2- бөлүгүнүн 2, 3 абзацтарына жана 18-беренесинин 1-пунктуна карама-каршы келет деп табуу жөнүндө «Ак-Марал» ачык акционердик коомунун өтүнүчү келип түшкөн.

Өтүнүчтү негиздөөгө төмөндөгү жүйөлөр келтирилген. «Кыргыз Республикасында турак-жай фондун менчиктештирүү жөнүндө» Мыйзамдын 2-беренесинин 5-бөлүгүндө мамлекеттик өндүрүш жайларынын негизинде түзүлгөн акционердик коомдордун менчиги болгон жатаканаларды жана конок-үй түрүндөгү үйлөрдү менчиктештирүү мыйзамда аныкталган иретте ишке ашырылат деп көрсөтүлгөн. Ал эми мыйзамдын 3-беренесинин 1-бөлүгүнүн 4-абзацында менчиктештирүүнү ишке ашыра турган орган болуп, мамлекеттик өндүрүш мекемелеринин негизинде түзүлгөн, балансында өндүрүш мекемесин өзгөрткөнгө чейин курулган турак-жайлары бар акционердик коомдор эсептелет деп аныкталган.

Мыйзамдын жогорудагы ченемдерин жетекчиликке алып, Бишкек шаарынын Биринчи май райондук соту 2008-жылдын 15-февралындагы чечими менен жатаканадагы бөлмөлөрдү менчиктештирүүдөн баш тарткан «Ак-Марал» ачык акционердик коомунун президентинин чечимин жокко чыгаруу жөнүндөгү жарандардын доо-арызын канааттандырган. Бишкек шаардык сотунун жарандык иштер боюнча соттун коллегиясы бул чечимди өзгөртүүсүз калтырган. Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун жарандык иштер боюнча соттун коллегиясы 2008-жылдын 10-декабрындагы токтому менен Биринчи май райондук сотунун жана Бишкек шаардык сотунун чечимдерин күчүндө калтырган.

«Кыргыз Республикасында турак-жай фондун менчиктештирүү жөнүндө» Мыйзамдын аталган ченемдерин колдонуунун натыйжасында, Кыргыз Республикасынын Конституциясы кепилдикке алган «Ак-Марал» ачык акционердик коомунун менчикке, өз менчигин эркин пайдаланууга болгон конституциялык укуктары бузулган.

Соттук жыйналышта «Ак-Марал» ачык акционердик коомунун президенти А.Ө.Өмүралиев жана анын өкүлү Ж.А. Сопуев өтүнүчтү колдошуп, аны канааттандырууну сурашты.

Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин өкүлү Ч.З. Эсенаманова өтүнүчтүн жүйөлөрү менен макул болгон жок жана аны канааттандыруусуз калтырууну сурады.

Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту тараптардын жүйөлөрүн талкуулап жана иштин материалдарын изилдеп чыгып, «Ак-Марал» ачык акционердик коомунун өтүнүчү төмөндөгү негиздер боюнча канааттандырылууга жатпайт деп эсептейт.

Берилген материалдарга караганда, Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун жарандык иштер боюнча соттук коллегиясы 2008-жылдын 10-декабрындагы токтому менен жатаканадагы бөлмөлөрдү менчиктештирүүдөн баш тарткан «Ак-Марал» ачык акционердик коомунун президенти А.Ө.Өмүралиевдин чечимин жокко чыгаруу жөнүндөгү жарандардын доо-арызын канааттандырган жана аны менчиктештирүүнү жүргүзүүнү милдеттендирген Биринчи май райондук сотунун чечимин жана бул чечимди өзгөртүүсүз калтырган Бишкек шаардык сотунун жарандык иштер боюнча соттук коллегиясынын аныктамасын күчүндө калтырган. Кыргыз Республикасынын Жогорку соту бул токтомду кабыл алууда «Кыргыз Республикасында турак-жай фондун менчиктештирүү жөнүндө» Мыйзамдын 3-беренесин негизге алган.

Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 1-беренесинин 1-пунктуна ылайык Кыргыз Республикасы-социалдык мамлекет, анын саясаты адамдын татыктуу жашоосун жана эркин өнүгүшүн камсыздоочу шарттарды түзүүгө багытталган. Бул жобо мамлекеттик, муниципалдык жана жеке турак жай фондунун, мекемелердин турак жай фондунун өнүгүшү менен жарандарга мыйзамдарда белгиленген шарттарда жана тартипте көмөк көрсөтүү менен камсыз кылынат деген Кыргыз Республикасынын жарандарынын турак жайга болгон укугун бекиткен Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 33-беренесинде өнүктүрүлгөн.

Жарандардын жашоосуна эң керектүү болгон социалдык чөйрөнүн түзүлүштөрү жеке кызыкчылыктар гана үчүн эмес, мамлекет тарабынан коргоого алынуучу жалпы калктын кызыкчылыгы үчүн пайдаланышы керек. Ошондуктан, Мыйзам чыгаруучу көрсөтүлгөн объектилердин иш аракетинде болушун жана белгиленген максатта сакталышын камсыздоого байланышкан мамилелерди жөнгө салып, элдин жашоо турмушуна керектүү болгон тигил же бул объектилер эл тарабынан менчиктештирилүүгө жатат деп аныктоого укуктуу.

Анын негизинде «Кыргыз Республикасында турак жай фондун менчиктештирүү жөнүндө» Мыйзамдын мамлекеттик өндүрүш жайларынын негизинде түзүлгөн акционердик коомдордун менчиги болгон жатаканаларды менчиктештирүү мыйзамда аныкталган иретте ишке ашырылат деген 2-беренесинин 5-бөлүгү жана менчиктештирүүнү ишке ашыра турган орган болуп мамлекеттик өндүрүш мекемелеринин негизинде түзүлгөн, балансында өндүрүш мекемесин өзгөрткөнгө чейин курулган турак жайлары бар акционердик коомдор эсептелет деген 3-беренесинин 1-бөлүгүнүн 4-абзацы Кыргыз Республикасынын Конституциясында көрсөтүлгөн адамдын турак жайга болгон укуктарын камсыздоого багытталган.

Мындай жагдайларда, Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту «Кыргыз Республикасында турак жай фондун менчиктештирүү жөнүндө» Мыйзамдын өтүнүчтөгү талашылып жаткан ченемдери жарандардын турак жайга болгон конституциялык укугун ишке ашыруу кепилдиктери жөнүндөгү, Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 33-беренесинин

талаптарына ылайык келет жана өтүнүчтө көрсөтүлгөн конституциялык ченемдерге карама-каршы келбейт деп эсептейт.

Жогорудагылардын негизинде жана Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 85-беренесинин 3-пунктунун 1-пунктчасын, «Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту жөнүндө» Мыйзамдын 13 жана 14-беренелерин, «Кыргыз Республикасынын конституциялык сот өндүрүшү жөнүндө» Мыйзамдын 10, 11, 13, 14, 23, 24, 25, 29 жана 30-беренелерин жетекчиликке алып, Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту

Ч Е Ч Т И:

1. «Кыргыз Республикасында турак жай фондун менчиктештирүү жөнүндө» Мыйзамдын 2-беренесинин 5-бөлүгүн жана 3-беренесинин 1-бөлүгүнүн 4-абзацын Конституцияга ылайык эмес жана Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 4-беренесинин 1,2,3 жана 4-пункттарына, 12-беренесинин 2-пунктуна, 14-беренесинин 3-пунктунун 2- бөлүгүнүн 2, 3 абзацтарына жана 18-беренесинин 1-пунктуна карама-каршы келет деп табуу жөнүндө «Ак-Марал» ачык акционердик коомунун өтүнүчү канааттандыруусуз калтырылсын.

2. Чечим акыркы, даттанууга жатпайт. Бардык мамлекеттик органдар, юридикалык жактар, кызмат адамдары жана жарандар тарабынан милдеттүү түрдө аткарылууга тийиш.

3. Чечим «Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин ведомосторуна», «Эркин Тоо», «Кыргыз Туусу», «Слово Кыргызстана» гезиттерине жарыялансын.

**Кыргыз Республикасынын
Конституциялык сотунун
Төрагасы**

С.К. Сыдыкова

**Кыргыз Республикасынын
Конституциялык сотунун
Секретары**

О.Ж. Мамыров

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН КОНСТИТУЦИЯСЫНЫН АТЫНАН
КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН КОНСТИТУЦИЯЛЫК СОТУНУН
ЧЕЧИМИ

Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 45-беренесинин 3-пунктун расмий чечмелөө жөнүндө Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаты Бешимов Бактыбек Джолчубековичтин сунушу боюнча

16-июль 2009-жыл

Бишкек шаары

Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту: Төрагасы С.К.Сыдыкова, Төраганын орун басары А.А.Суталинов, судьялар – А.А.Абдугапаров, С.Н.Демин, А.С.Кененсариев, Ч.Ж.Курбанова, О.Ж.Мамыров жана Ч.А.Мусабекованын курамында,

соттук жыйналыштын катчысы К.Дубанаевдин, тарап:

Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаты Б.Дж.Бешимовдун, чакырылган жак 2009-жылдын 6-июлундагы ишеним каттын негизинде аракеттенген «Ак Жол» элдик партия» саясий партиясынын өкүлү Сыдыгалиев Бактыбек Арленовичтин катышуулары менен, Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 85-беренесинин 3-пунктунун 2-пунктчасын, «Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту жөнүндө» Мыйзамдын 13-беренесин жана «Кыргыз Республикасынын конституциялык сот өндүрүшү жөнүндө» Мыйзамдын 11-беренесин жетекчиликке алып, ачык соттук жыйналышта Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 45-беренесинин 3-пунктун расмий чечмелөө жөнүндө Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаты Б.Дж.Бешимовдун сунушун карады.

Судья Ч.А.Мусабекованын баяндамасын, Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаты Б.Дж.Бешимовдун, «Ак Жол» элдик партия» саясий партиясынын өкүлү Б.А.Сыдыгалиевдин сөздөрүн угуп жана иштин материалдарын изилдеп чыгып, Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту

Т А П Т Ы:

Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотуна 2009-жылдын 10-июнунда Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 45-беренесинин 3-пунктун расмий чечмелөө жөнүндө Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаты Б. Дж.Бешимовдун сунушу келип түшкөн.

Сунушту негиздөөгө төмөндөгү жүйөлөр келтирилген. Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 8-беренесинин 5-пунктуна ылайык Кыргыз Республикасында мамлекеттик жана партиялык институттарды бириктирүүгө, ошондой эле мамлекет иштерин партиялык программаларга жана чечимдерге баш ийдирүүгө жол берилбейт. Бирок, белгилүү болгондой, иштеп жаткан Кыргыз Республикасынын Президенти Бакиев Курманбек Салиевич элдин бир бөлүгүнө өкүлчүлүк кылган «Ак Жол» саясий партиясынын лидери болуп саналат.

Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 42-беренесинин 2-пунктуна ылайык Президент элдин биримдигинин жана мамлекеттик бийликтин символу, Конституциянын, адамдын жана жарандын эркиндиктери менен укуктарынын кепили болуп саналат.

Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 2-беренесинин 1-пунктунда мамлекет жана анын органдары коомдун кандайдыр-бир бөлүгүнө эмес, бүткүл коомго кызмат кылат деп айтылган.

Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 45-беренесинин 3-пунктуна ылайык Президент өзүнүн ыйгарым укуктарын аткарган мезгилде Президентке жаңы шайлоо башталганга чейин саясий партиялардагы жана уюмдардагы өз ишин токтото турат.

Ушуга байланыштуу, ал Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 45-беренесинин 3-пунктун расмий чечмелеп жана Кыргыз Республикасынын Президенти Бакиев Курманбек Салиевич өзүнүн ыйгарым укуктарын аткарып жаткан мезгилде Президенттике жаңы шайлоо башталганга чейин саясий партиялардагы жана уюмдардагы өз ишин токтото турушу керекпи деп тактап берүүсүн сурайт.

Соттук жыйналышта Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаты Б.Дж.Бешимов өзүнүн сунушун колдоду жана көрсөтүлгөн Конституциянын ченемин расмий чечмелеп берүүнү сурады.

«Ак Жол» элдик партия» саясий партиясынын өкүлү Б.А.Сыдыгалиев мындай чечмелөөнүн зарылчылыгы жок деп эсептейт, анткени Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 45-беренесинин 3-пунктунда Президент жаңы шайлоо башталганга чейин саясий партиялардагы жана уюмдардагы өз ишин токтото турат деп так жана айкын бекиткен, ага ылайык азыркы убакта иштеп жаткан Кыргыз Республикасынын Президенти К.С. Бакиев 2007-жылдын 15-октябрында «Ак Жол» партиясынын Саясий кеңешине Кыргыз Республикасынын Президентине жаңы шайлоо башталганга чейин бул партиядагы өзүнүн ишин токтото туруу жөнүндө өз арызын берген.

Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту тараптын, чакырылган жактын жүйөлөрүн талкуулап жана иштин материалдарын изилдеп чыгып, төмөндөгүлөрдү негизге алат.

Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 45-беренесинин 3-пунктунда Президент өзүнүн ыйгарым укуктарын аткарган мезгилде Президентке жаңы шайлоо башталганга чейин саясий партиялардагы жана уюмдардагы өз ишин токтото турат деп көрсөтүлгөн. Берилген конституциялык

ченем мамлекеттин Президентине жаңы шайлоо башталганга чейин ал мүчө болгон кайсы-бир саясий партиялардагы жана уюмдардагы ишин токтото туруу милдетин аныктайт.

Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 42-беренесинин 2-пунктунда бекитилген элдин биримдигинин жана мамлекеттик бийликтин символу, Конституциянын, адамдын жана жарандын эркиндиктери менен укуктарынын кепили катары Президенттин конституциялык-укуктук статусу бул конституциялык чектөөнүн зарылчылыгын шарттайт, анткени Президент мамлекетте эң жогорку абалды ээлеген жана өлкөнү башкаруу боюнча жалпы элдин жана жалпы Кыргызстандын кызыкчылыгы үчүн мамлекеттик бийликти ишке ашыруу боюнча Конституция тарабынан атайын ыйгарым укуктар берилген адам.

Чечмеленип жаткан ченемдеги «саясий партиялардагы жана уюмдардагы өз ишин» деген түшүнүк, алардын жалпы кызыкчылыктарынын жана максаттарынын ишке ашыруусуна баш ийген мүчөлөрүнүн уюшулган иш аракеттеринин жыйындысынын маанисин билдирет. Саясий партиянын жана уюмдун ар бир мүчөсүнүн, алардын жетекчи органдарынын ишинин айкын мазмуну «Саясий партиялар жөнүндө» Мыйзамы жана алардын уставдары менен аныкталат. Бул иш өлкөнүн Президенти болуп шайланган саясий партиянын же уюмдун мүчөсү тарабынан ал президенттик ыйгарым укуктарын аткарып жаткан мезгилде токтотууга тийиш. Мындай ишти токтото туруу тартиби жөнүндө жоболор Кыргыз Республикасынын Конституциясы камтыбайт. Эреже катары, алар ал мүчө болгон тийиштүү саясий партиянын же уюмдун уставы менен бекитилген.

Ошону менен бирге, каралып жаткан конституциялык ченем бул чектөөнү Президент өзүнүн ыйгарым укуктарын аткарып жаткан бардык мезгилге эмес, Президентти жаңы шайлоонун башталышына чейин гана бекиткен. Шайлоо мезгил чектери менен ырааттуу стадиялардай болгон мыйзам менен белгиленген айкын шайлоо аракеттеринин жана шайлоо процедураларынын жыйындысын өзүнө камтыган бүтүндөй процесс экендигин көрсөтөт. Шайлоо процессинин бардык стадиялары шайлоону дайындоого ыйгарым укуктуу мамлекеттик орган же кызмат адамы тарабынан аны дайындагандан кийин гана аткарылат. Андыктан, Кыргыз Республикасынын Президентин шайлоосу аны дайындоо жөнүндө Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин токтому расмий жарыяланган күндөн башталат деп эсептеш керек, анткени, ага ыйгарым укуктуу орган болуп Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 58-беренесинин 1-пунктунун 7-пунктчасына ылайык Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңеши саналат.

Ошентип, Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 45-беренесинин 3-пункту менен бекитилген талабы өлкөнүн Президенти болуп шайланган саясий партиянын жана уюмдун мүчөсүнүн ар кандай партиялык иши Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин Кыргыз Республикасынын Президентин жаңы шайлоо датасын дайындоо жөнүндө чечимин расмий жарыялаган күнгө чейин токтото турат дегенди билдирет. Бул ченем азыркы иштеп жаткан Кыргыз Республикасынын Президенти Бакиев Курманбек Салиевичке да таркатылат.

Жогорудагылардын негизинде жана Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 85-беренесинин 3-пунктунун 2-пунктчасын, «Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту

жөнүндө» Мыйзамдын 13 жана 14-беренелерин, «Кыргыз Республикасынын конституциялык сот өндүрүшү жөнүндө» Мыйзамдын 10, 11, 14, 24, 25, 29 жана 30-беренелерин жетекчиликке алып, Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту

Ч Е Ч Т И:

1. Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 45-беренесинин 3-пунктуна расмий чечмелөө берилсин:

Берилген конституциялык ченемди өлкөнүн Президенти болуп шайланган саясий партиянын жана уюмдун мүчөсүнүн ар кандай партиялык иши Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин Кыргыз Республикасынын Президентин жаңы шайлоо датасын дайындоо жөнүндө чечимин расмий жарыялаган күнгө чейин токтото турат деп түшүнүү керек.

2. Чечим акыркы, даттанууга жатпайт. Бардык мамлекеттик органдар, юридикалык жактар, кызмат адамдары жана жарандар тарабынан милдеттүү түрдө аткарылууга тийиш.

3. Чечим «Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин ведомосторуна», «Кыргыз Туусу», «Слово Кыргызстана» жана «Эркин Тоо» гезиттерине жарыялансын.

**Кыргыз Республикасынын
Конституциялык сотунун
Төрагасы**

С.К. Сыдыкова

**Кыргыз Республикасынын
Конституциялык сотунун
Секретары**

О.Ж. Мамыров

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН КОНСТИТУЦИЯСЫНЫН АТЫНАН
КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН КОНСТИТУЦИЯЛЫК СОТУНУН
ЧЕЧИМИ

2009-жылдын 23-июлунда өткөрүлгөн Кыргыз Республикасынын Президентин шайлоонун
конституциялуулугу жөнүндө

30-июль 2009-жыл

Бишкек шаары

Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту: Төрагасы С.К.Сыдыкова, Төраганын орун басары А.А.Суталинов, судьялар – А.А.Абдугапаров, С.Н.Демин, А.С.Кененсариев, Ч.Дж.Курбанова, О.Ж.Мамыров, Ч.А.Мусабекова жана К.Э. Эсенкановдун курамында,
соттук жыйналыштын катчысы Ж.Д.Кулушевдин,

Кыргыз Республикасынын Шайлоо жана референдум өткөрүү боюнча борбордук комиссиясынын төрагасы Дамир Владимирович Лисовскийдин, 29-июль 2009-жылдагы ишеним каттын негизинде аракеттенген Кыргыз Республикасынын Шайлоо жана референдум өткөрүү боюнча борбордук комиссиясынын мүчөсү Любовь Геннадьевна Шерешкованын жана 29-июль 2009-

жылдагы ишеним каттын негизинде аракеттенген Кыргыз Республикасынын Президенттигине талапкер Курманбек Салиевич Бакиевдин өкүлү – Ульяна Юрьевна Пактын катышуулары менен Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 85-беренесинин 3-пунктунун 3-пунктчасынын негизинде, «Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту жөнүндө» Мыйзамдын 13-беренесинин 3-пунктунун 1-бөлүгүн жана «Кыргыз Республикасынын конституциялык сот өндүрүшү жөнүндө» Мыйзамдын 11-беренесинин 3-пунктун жетекчиликке алып, ачык соттук жыйналышта 2009-жылдын 23-июлунда өткөрүлгөн Кыргыз Республикасынын Президентин шайлоонун конституциялуулугун карады.

Судья К.Э.Эсенкановдун баяндамасын, Кыргыз Республикасынын Шайлоо жана референдум өткөрүү боюнча борбордук комиссиясынын төрагасы Д.В.Лисовскийдин, Кыргыз Республикасынын Шайлоо жана референдум өткөрүү боюнча борбордук комиссиясынын өкүлү Л.Г.Шерешкованын жана Кыргыз Республикасынын Президенттигине талапкер К. С. Бакиевдин өкүлү У.Ю.Пактын сөздөрүн угуп жана берилген материалдарды изилдеп чыгып, Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту

ТАПТЫ:

Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотуна 2009-жылдын 27-июлунда Кыргыз Республикасынын Шайлоо жана референдум өткөрүү боюнча борбордук комиссиясынын «2009-жылдын 23-июлунда өткөрүлгөн Кыргыз Республикасынын Президентин шайлоонун натыйжаларын аныктоо жөнүндө» 2009-жылдын 27-июлундагы токтому келип түшкөн.

Бул токтом менен, Кыргыз Республикасынын Шайлоо жана референдум өткөрүү боюнча борбордук комиссиясы «Кыргыз Республикасынын Президентин шайлоонун натыйжалары жөнүндө» 2009-жылдын 27-июлундагы протоколду бекитип, 2009-жылдын 23-июлундагы Кыргыз Республикасынын Президентин шайлоо өткөрөлдү деп таап, добуш берүүгө катышкан шайлоочулардын 76,43% добушун алган Курманбек Салиевич Бакиев Кыргыз Республикасынын Президенти болуп шайланды деп аныктаган.

Соттук жыйналышта Кыргыз Республикасынын Шайлоо жана референдум өткөрүү боюнча борбордук комиссиясынын төрагасы Д.В. Лисовский жана Кыргыз Республикасынын Шайлоо жана референдум өткөрүү боюнча борбордук комиссиясынын өкүлү Л.Г.Шерешкова 2009-жылдын 23-июлундагы Кыргыз Республикасынын Президентин шайлоону Конституцияга ылайык деп табууну сурашты.

Кыргыз Республикасынын Президенттигине талапкер К.С.Бакиевдин өкүлү У.Ю.Пак 2009-жылдын 23-июлунда өткөрүлгөн Кыргыз Республикасынын Президентин шайлоосун анын натыйжасында Курманбек Салиевич Бакиев Кыргыз Республикасынын Президенти болуп шайлангандыгын Конституцияга ылайык деп табууну сурады.

Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту, берилген материалдарды изилдеп чыгып жана соттук жыйналыштын катышуучуларынын жүйөөлөрүн талкуулап, 2009-жылдын 23-июлунда өткөрүлгөн Кыргыз Республикасынын Президентин шайлоо төмөнкү негиздер боюнча Конституцияга ылайыктуу деп эсептейт.

Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 58-беренесинин 1-пунктунун 7-пунктчасына ылайык, Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңеши 2009-жылдын 20-марттындагы токтому менен Кыргыз Республикасынын Президентин шайлоону 2009-жылдын 23-июлуна дайындаган.

2009-жылдын 23-июлунда өткөрүлгөн шайлоого, Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 44-беренесинин жашы боюнча ценз, мамлекеттик тилди билүү жана жашоо ценз боюнча талаптарына туура келген, Кыргыз Республикасынын Шайлоо жана референдум өткөрүү боюнча борбордук комиссиясы тарабынан катталган алты талапкер катышкан.

Кыргыз Республикасынын Шайлоо жана референдум өткөрүү боюнча борбордук комиссиясы берген материалдарга караганда, добуш берүү тизмесине 2 939 413 шайлоочу киргизилген. 2009-жылдын 23-июлунда добуш берүүгө 2 328 069 шайлоочу же шайлоочулардын 79,13 % катышкан, бул өзү Кыргыз Республикасынын Президентин шайлоо өткүрүлдү деп эсептөөгө негиз берет, анткени Кыргыз Республикасындагы шайлоолор жөнүндө Кыргыз Республикасынын Кодексинин 65-беренесинин 3-пунктунун талаптарына ылайык, ага добуш берүү тизмесине киргизилген шайлоочулардын элүү пайызынан ашыгы катышкан.

Шайлоого катышкан 2 328 069 шайлоочулар Кыргыз Республикасынын Президенттигине талапкерлерге төмөндөгүдөй добуш беришкен:

Атамбаев Алмазбек Шаршеновичке – 195 291 же 8.39%;

Бакиев Курманбек Салиевичке – 1 779 417 же 76,43%;

Мотуев Нурлан Аманкановичке – 21 754 же 0.93 %;

Назаралиев Женишбек Болсунбековичке 19 198 же 0.82%;

Сариев Темир Аргенбаевичке 149 658 же 6,43 %;

Уметалиева Токтайым Джумаковнага 25 096 же 1,08%.

Бул маалыматтардын жана шайлоонун биринчи турунда шайлоого катышкан бардык шайлоочулардын жарымынан көбүнүн добушун алган талапкер Кыргыз Республикасынын Президентинин кызмат ордуна шайланды деп эсептелет деген Кыргыз Республикасындагы шайлоо жыйнагында Кыргыз Республикасынын Кодексинин 65-беренесинин 3-пунктунун талаптарынын негизинде, Кыргыз Республикасынын Шайлоо жана референдум өткөрүү боюнча борбордук комиссиясы 2009-жылдын 27-июлундагы токтому менен облустук, Бишкек, Ош шаардык шайлоо комиссияларынын жана республиканын чегинен сырткары түзүлгөн участкалык комиссияларынын протоколдорунун негизинде өзүнүн протоколун бекиткен, 2009-жылдын 23-июлундагы Кыргыз Республикасынын Президентин шайлоо болуп өттү жана шайлоого катышкан шайлоочулардын 76,43 % добушун алган Курманбек Салиевич Бакиев Кыргыз Республикасынын Президентинин кызмат ордуна шайланды деп чечкен.

2009-жылдын 23-июлундагы өткөрүлгөн Кыргыз Республикасынын Президентин шайлоого байланышкан талаштар боюнча , жергиликтүү соттор жана Кыргыз Республикасынын Жогорку соту тарабынан каралган соттук иштер жөнүндөгү Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун маалыматына ылайык:

- Кыргыз Республикасынын Шайлоо жана референдум өткөрүү боюнча борбордук комиссиясынын, участкалык шайлоо комиссияларынын аракеттерине жана шайлоонун натыйжаларын эки участок боюнча жараксыз деп табуу жөнүндө Бишкек шаары боюнча 20 арыз каралган; алар канааттандырылуусуз калтырылган же кабыл алуудан баш тартылган;

- Чүй облусу боюнча бир арыз түшкөн, бирок арыз ээсинин өтүнүчү боюнча кароосуз кайтарылып берилген;

- Ош облусунда 4 шайлоо участкасы боюнча шайлоону жараксыз деп табуу жөнүндө 3 арыз түшкөн, бир арыз берүүчүнүн өтүнүчү боюнча кароосуз кайтарылып берилген, ал эми 2 арызды кабыл алуудан баш тартылган;

- Жалал-Абад облусу боюнча райондук шайлоо комиссиясынын курамын бекитүү жөнүндө райондук шайлоо комиссиясынын чечимин жокко чыгаруу жөнүндө бир арыз түшкөн, ал канааттандыруусуз калтырылган;

- Баткен облусу боюнча облустук шайлоо комиссиясынын курамына киргизүү жөнүндө жана мөөнөтүнөн мурда добуш берүүнү жүргүзүүдөгү шайлоо комиссиялары кетирген бузуулар жөнүндө 4 арыз түшкөн, алар боюнча кароого кабыл алуудан, же канааттандыруудан баш тартылган.

Ысык-Көл, Талас жана Нарын облустары боюнча, шайлоо процессинин катышуучуларынын чечимдерине же аракеттерине (аракетсиздигине) даттануу боюнча сотторго арыздар келип түшкөн эмес. Райондук (шаардык) соттордун шайлоо иштери боюнча каралган 13 чечими көзөмөл иретинде даттанылган жана аларды кароонун натыйжаларында 10 иш боюнча соттук актылар күчүндө калтырылган 3 иш боюнча соттук актылар иш боюнча өндүрүштү кыскартуу менен бузулган.

Кыргыз Республикасынын Башкы прокурорунун маалыматына ылайык Кыргыз Республикасынын Президенттик кызматына талапкерлерден жана алардын ишенимдүү адамдарынан түшкөн арыздар боюнча, ошондой эле Кыргыз Республикасынын Шайлоо жана референдум өткөрүү боюнча борбордук комиссиясынын кайрылуулары боюнча тийиштүү түшүндүрмөлөр берилген, прокурордук чара көрүү актылары кабыл алынган, айрым адамдарга карата 3 кылмыш иши козголгон.

Шайлоочуларды шайлоо участкаларына унаа каражаттары менен жеткизүү, добуш берүүгө байкоо жүргүзүүгө тоскоолдук кылуу, жарандардын шайлоо укуктарын ишке ашыруусуна тоскоолдук кылуу, шайлоочулардын тизмесиндеги таксыздыктар, кошумча тизмелерди түзүүдөгү каталыктар жөнүндөгү арыздар Кыргыз Республикасынын Шайлоо жана референдум өткөрүү боюнча борбордук комиссиясы жана аймактык шайлоо комиссиялары тарабынан мз убагында каралган. Жалпы республика боюнча, Кыргыз Республикасынын Шайлоо жана референдум өткөрүү боюнча борбордук комиссиясынын токтомдору менен 5 шайлоо участкалары боюнча: Аламүдүн

районунун Чоң-Таш айылында жайгашкан №197; Талас облусундагы Бакай-Ата районунда жайгашкан №71; Бишкек шаарында жайгашкан №1130, 1141; Чүй облусунун Токмок шаарында жайгашкан №234-шайлоонун натыйжалары жараксыз деп табылган. Бул шайлоо участкаларында добуш берүүгө 5884 жаран катышкан.

Шайлоо процессинин жүрүшүндөгү көрсөтүлгөн бузуулар добуш берүүнүн жыйынтыгын жана Кыргыз Республикасынын Президентин шайлоонун жыйынтыгын аныктоого жалпысынан таасир кылган жок.

Бул ишти Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотунда кароодо Кыргыз Республикасынын Президенттигине талапкерлерден, алардын ишенимдүү адамдарынан жана байкоочулардан Кыргыз Республикасынын Президенттине 2009-жылдын 23-июлундагы шайлоонун жүрүшүндө Кыргыз Республикасынын Конституциясынын талаптарын бузулгандыгына арыздар келип түшкөн жок.

Көрсөтүлгөн жагдайларда, Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту, 2009-жылдын 23-июлунда өткөрүлгөн Кыргыз Республикасынын Президентин шайлоо болуп өттү жана Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 44-беренесинин талаптарына ылайык келет, Бакиев Курманбек Салиевич Кыргыз Республикасынын Президенти болуп шайлануусу Конституцияга ылайык, ал эми «2009-жылдын 23-июлундагы Кыргыз Республикасынын Президентин шайлоонун натыйжаларын аныктоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Шайлоо жана референдум өткөрүү боюнча борбордук комиссиясынын 2009-жылдын 27-июлундагы токтомунда баяндалган 2009-жылдын 23-июлунда өткөрүлгөн Кыргыз Республикасынын Президентине шайлоонун жыйынтыктары ырасталууга жатат деп эсептейт.

Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 85-беренесинин 3-пунктунун 3-пунктчасынын негизинде жана «Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту жөнүндө» Мыйзамдын 13-беренесинин 1-бөлүгүнүн 3-пунктун, «Кыргыз Республикасынын конституциялык сот өндүрүшү жөнүндө» Мыйзамдын 10, 11, 24, 25, 29 жана 30-беренелерин жана Кыргыз Республикасынын Шайлоо жөнүндөгү кодексинин 68-беренесинин 1-пунктун жетекчиликке алып, Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту

Ч Е Ч Т И:

1. Корутунду берилсин:

Кыргыз Республикасынын Президентин 2009-жылдын 23-июлунда өткөрүлгөн шайлоолор Конституцияга ылайык деп табылсын;

Кыргыз Республикасынын Президенти болуп Бакиев Курманбек Салиевичтин шайлануусу тууралуу Кыргыз Республикасынын Шайлоо жана референдум өткөрүү боюнча борбордук комиссиясынын 2009-жылдын 27-июлундагы токтомунда баяндалган 2009-

жылдын 23-июлунда өткөрүлгөн Кыргыз Республикасынын Президентин шайлоонун жыйынтыктары ырасталсын.

2. Чечим акыркы, даттанууга жатпайт. Бардык мамлекеттик органдар, кызмат адамдары, юридикалык жактар жана жарандар тарабынан милдеттүү түрдү аткарылууга тийиш.

3. Чечим Кыргыз Республикасынын Президентине, Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешине, Кыргыз Республикасынын Шайлоо жана референдум өткөрүү боюнча борбордук комиссиясына жиберилсин, «Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин ведомосторуна», «Кыргыз Туусу», «Слово Кыргызстана» жана «Эркин Тоо» гезиттерине жарыялансын.

**Кыргыз Республикасынын
Конституциялык сотунун
Төрагасы**

С.К. Сыдыкова

**Кыргыз Республикасынын
Конституциялык сотунун
Секретары**

О.Ж.Мамыров

МААЛЫМАТТАР, ДАЛИЛДЕР, БИЛДИРҮҮЛӨР ПРЕСС-РЕЛИЗ

Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотунун Төрагасы С.К.Сыдыкова, Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотунун судьясы Ч.Ж.Курбанова жана Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотунун аппаратынын эл аралык катнаш бөлүмүнүн башчысы Н.Т.Орозова Аденаур Конрад Фондусу жана Монголиянын Конституциялык сотунун чакыруусу боюнча Улан-Батор шаарында 22-28-сентябрында «Конституциялык сот бийликти бөлүштүрүү системасында» деген темада болуп өткөн 6-Азиялык конституциялык соттордун конференциясына катышышты.

Конференцияга Азия өлкөлөрүнүн 19 мамлекетинин өкүлдүрү катышышты жана конституциялык сотторунун иш аракети жана алардын бийликти бөлүштөрүү системасында өз ара мамилеси жөнүндү маалымат беришти.

Конференциянын ишинин жүрүшүндө катышуучулар конституциялык көзөмөлдүн, конституциялык соттордун мыйзам жана аткаруу бийликтери менен өз ара аракеттешүүсүнүн проблемаларын талкуулашты.

Конференциянын биринчи иш күнү Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотунун Төрагасы С.К.Сыдыкова «Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту бийликти бөлүштүрүү системасында» деген темада өзүнүн доклады менен, конференциянын экинчи иш күнү Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотунун судьясы Ч.Ж.Курбанова Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотунун акыркы жылдардагы маанилүү чечимдери тууралуу чыгып сүйлөштү.

КОНСТИТУЦИЯЛЫК СОТ АДИЛЕТТИГИНИ АКТУАЛДУУ СУРООЛОРУ

Конституция – негизги мыйзам.

Кыргыз Республикасынын Конституциясы эң жогорку юридикалык күчкө ээ жана Кыргыз Республикасында түздөн-түз колдонулат. Конституциянын негизинде конституциялык мыйзамдар, мыйзамдар жана башка ченемдик укуктук актылар кабыл алынат.

Ошондуктан, Конституциянын туура жазылышы, пайдаланылган сөздөр менен Конституциянын юридикалык маанисинин так берилиши, анын беренелериндеги сүйлөмдөрдүн байланышы өтө жогорку деңгээлде болуш керек. Анын үстүндө Кыргыз Республикасынын Конституциясы биздин мамлекеттик тилибиз болгон – кыргыз тилинде жана Конституция менен расмий тил катары аныкталган – орус тилинде жазылган. Демек, Конституция эки тилдеги жазылышында жогорку юридикалык күчкө ээ жана биздин мамлекетибиздин турмушунда Конституция эки тилде тең бирдей колдонулат. Бул

абал кыргыз тилинде да, орус тилинде да жазылган Конституцияга орчундуу талаптарды коет, жоболордун бирдей мааниде болушу, сөздөрдүн туура которулушу, Конституциянын эки тилде жазылышынын маанилүү шарты болуш керек.

Кыргыз Республикасынын Президенти Бакиев Курманбек Салиевич 2009-жылдын 1-сентябрында Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин жыйынында: “Реформаларды өткөрүү үчүн Жогорку Кеңештин компетенциясына ылайык Конституцияга бир катар өзгөртүүлөрдү киргизүү зарыл. Өзгөртүүлөр боюнча сунуштар жакын арада сиздердин кароонуздарга берилет” – деди.

Ушуга байланыштуу, учурдан пайдаланып, Кыргыз Республикасынын Президентинин буйругу менен түзүлгөн жумушчу тобуна Конституция жөнүндө кээ бир ойлорду айта кетким келет. Көп жылдан бери Конституциялык соттун судьясы катары иштеп жатып, Конституция мен үчүн судьялык ыйгарым укуктарды ишке ашыруудагы негизи курал катары болуп калды.

Конституцияны барактап отуруп, анын беренелерин көңүл коюп окуп жатып, Конституциянын жазылышындагы айрым кемчиликтерине аргасыз көңүл бөлүнөт. Кеп Конституциянын маанисинде эмес, Конституциялык түзүлүштүн негиздери, адамдын эркиндиктери жана укуктары, мамлекеттик бийликтин түзүлүштөрү жөнүндө эмес, сөз Конституциянын жазылышындагы орун алган грамматикалык каталар жөнүндө.

Конституциянын кириш сөзүндөгү: “ата-бабаларыбыздын биримдикте, тынчтыкта жана ынтымакта жашоо жөнүндө айткан осуятын туу тутуп, ушул Конституцияны кабыл алабыз” – деп көрсөтүлгөн. Бул жободо “айткан” деген сөз ашыкча киргизилген, осуят ансыз деле айтылары белгилүү, ошондуктан “жөнүндөгү осуятын” деп көрсөтүлсө туура болот. Белгилей кетиш керек, расмий орус тилинде жазылган Конституцияда “айткан” деген сөз колдонулган эмес.

Конституциянын 1-беренесинин 6-пунктунун 2-бөлүгүндө “шайлоо эркин болуп саналат жана жашыруун жалпы добуш берүү менен тең жана тике шайлоо укугунун негизинде өткөрүлөт” – деп көрсөтүлгөн. Бул жободо сөздөрдүн орду алмашылып калган. Орусча жазылганында мындайча: “выборы являются свободными и проводятся на основе всеобщего равного и прямого избирательного права при тайном голосовании”. Ошондуктан мамлекеттик тилде төмөндөгүдөй жазылыш керек: “Шайлоо эркин болуп саналат жана жашыруун добуш берүү менен жалпыга тең жана тике шайлоо укугунун негизинде өткөрүлөт”.

Конституциянын 2-беренесинин 2-пунктунда: “мамлекетте элдин кандайдыр бир бөлүгү, кандайдыр – бир бирикмеси, же жеке адам бийликти ээлеп алууга укуксуз” – деп жазылган. Кандайдыр бир деген сөздөр биринчисинде сызыкчасы жок, ал эми экинчисинде сызыкча аркылуу жазылган. Ушул пункттун орусча жазылышында “никакое отдельное лицо”, ал эми кыргыз тилинде “жеке адам” деп эле көрсөтүлгөн, демек “никакое” деген сөз же орусчасынан алыныш керек, же кыргыз тилинде кошулуш керек.

Конституциянын 8-беренесинин 3-пункту кыргыз тилинде 1 сүйлөмдөн, ал эми орус тилинде эки сүйлөмдөн түзүлгөн. Ушул эле берененин 4-пунктунда кыргыз тилинде “саясий партиялар

мамлекеттик иштерге ушул Конституцияда жана мыйзамдарда каралган формаларда гана катыша алат” – деп жазылган, ал эмес орус тилинде “формаларда гана” деген сөз “только в формах” деп которулбай, жөн эле “в формах” деп жазылган.

Конституциянын 14-беренесинин 3-пунктунун 7-бөлүгүндө “мамлекеттик бийлик органдарындагы, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарындагы, мекемелердеги жана уюмдардагы өзү жөнүндөгү мамлекеттик сыр болуп эсептелбеген маалыматтар же мыйзам менен корголуучу башка жашыруун билдирмелер менен таанышууга укуктуу” – деп жазылган ал эми орус тилинде ушул эле жобо: “имеет право на ознакомление в органах государственной власти, органах местного самоуправления, учреждениях и организациях со сведениями о себе, не являющимися государственной тайной, или иной конфиденциальной информацией защищаемой законом” – деп жазылган.

Ошондуктан, бул жобо “мамлекеттик сыр же мыйзам менен корголуучу башка жашыруун билдирмелер болуп эсептелбеген маалыматтар менен таанышууга укуктуу” – деп жазылыш керек.

Конституциянын 15-беренесинин 1-пункту “эч ким соттун чечими болмоюнча кармалып же убактылуу камакка алынбайт, ал мыйзамда белгиленген негиздерде жана тартипте гана жүргүзүлөт” – деп жазылган.

Орус тилинде: “Никто не может быть арестован или содержаться под стражей иначе как по решению суда и только на основаниях и в порядке установленных законом” – деп жазылган. Эки тилде бири-бирине туура келбеген түшүнүктөр колдонулган. Кыргыз тилинде – “кармалып”, орус тилинде “арестован” – деп жазылган. “Кармалып” деген орусча “быть задержанным”, ал эми “арестован” кыргыз тилинде “камакка алынуу” деп которулат. Кыргыз тилинде “убактылуу камакка алынбайт” – деп жазылган, орус тилинде “убактылуу” деген сөз жок.

Ушул эле берененин 3-пунктунда “кармалган ар бири адамга” деп, “бири” деген сөздө “и” тамгасы ашыкча жазылып калыптыр. 4-пунктунун 2-бөлүгүнүн жобосу “эл алдында” деп башталат, ал эми орус тилинде “публичном” деген сөз колдонулган, бул эл аралык юридикалык термин жана “эл алдында эмес”, “жалпыга белгилүү” деген түшүнүктү берет. 5-пунктунун 3-бөлүгүндө “жазык жана администрациялык иштер” деп жазылган, “администрациялык” деген сөз “административдик” деген сөзгө алмашылыш керек. 10-пунктундагы “жогору турган сот баскычтарында” деген сөздөр Конституциянын талаптарына ылайык “жогорку соттук инстанцияларда” деп жазылышы керек. 28-берененин 1-пунктунда “эмгегине өзүнүн” деген сөздөр бир жазылып калыптыр.

Конституциянын 33-беренесинде: “Бул укук мамлекеттик, муниципалдык жана жеке турак-жай фондунун өнүгүшү” деген сөздөр бар, ал эми орус тилинде, буларга кошумча: - “жилищного фонда организаций”, кыргызча “уюмдардын турак-жай фондунун” деген сөздөр бар, кыргыз тилинде бул сөздөр көрсөтүлбөй калган, жарандар үчүн бул абдан маанилүү.

Конституциянын 43-беренесинин 2-пунктунда “бир эле адам катары менен эки жолудан ашык мөөнөткө Президент болуп шайлана албайт” – деп көрсөтүлгөн. Менимче “жолудан” деген сөздүн

кереги жок, ошондуктан бул жобо – “бир эле адам катары менен эки мөөнөттөн ашык Президент болуп шайлана албайт” – деп жазылыш керек.

Кыргыз Республикасынын Президентинин ыйгарым укуктарын камтыган 46-беренедө: Конституциялык соттун судьяларын кызмат ордуна шайлоо”, “Жогорку соттун судьяларын кызмат ордуна шайлоо” деген жоболор жазылган, чындыгында судьялар кызмат ордуна шайланбайт, Конституциялык соттун, Жогорку соттун судьялык кызматына шайлоо үчүн талапкерлерди Жогорку Кеңешке сунуш кылат” – деп жазылыш керек.

Конституциянын орус тилиндеги “политическое убежище” деген түшүнүгү кыргыз тилинде 19-беренедө “башкалалоо”, ал эми 46-беренедө “башбаанек” деп жазылыптыр, Конституциянын тактыгы үчүн бир түшүнүккө токтош керек.

Конституциянын 47-беренесинин 2-пунктунда: Президенттин жарлыктары жана буйруктары Кыргыз Республикасынын бардык аймактарында аткарылууга милдеттүү болуп саналат” – деп көрсөтүлгөн. Бул жобо “болуп саналат” деген сөздөрү менен Президенттин жарлыктары менен буйруктарынын күчүн так аныктай албайт, ошондуктан, “Президенттин жарлыктары жана буйруктары Кыргыз Республикасынын бардык аймактарында милдеттүү түрдө аткарылат” – деп жазылышы керек.

49-берененин 2-пунктундагы “Президенттин” деген сөз “Президентти” деп жазылыш керек. 50-берененин 1-пунктунун аягында “ыйгарым укуктарын аткара албай калган учурда токтотулушу мүмкүн” деп көрсөтүлгөн, бул жерде “мөөнөтүнөн мурда” деген сөздөр калып калган, ошондуктан “мөөнөтүнөн мурда токтотулушу мүмкүн” – деш керек.

Конституциянын 56-беренесинин 1-пунктунун акыркы сүйлөмү – “Оор же өзгөчө оор кылмыш жасагандан тышкары учурларда депутатты жазык жоопкерчилигине, ошондой эле сот тартибинде администрациялык жоопкерчиликке тартууга Жогорку Кеңештин макулдугу менен гана жол берилет” – деп көрсөтүлгөн.

Ал эми ошол сүйлөмдүн орусча жазылышы төмөндөгүдөй: “Привлечение депутата к уголовной, а также к административной ответственности, налагаемой в судебном порядке, допускается только с согласия Жогорку Кеңеша за исключением совершения особо тяжких преступлений”. Мындан көрүнгөндөй, кыргыз тилиндеги Конституцияда “оор же өзгөчө оор кылмыш”, орус тилинде оор кылмыш жок, бир гана “өзгөчө оор кылмыш” деп көрсөтүлгөн. Бул түшүнүктөр сөзсүз такталууга жатат.

56-берененин 1-пунктундагы, 58-берененин 1-пунктунун 14, 20 жана 21-пунктчаларындагы “администрациялык” деген сөздү “административдик” деген сөзгө алмаштырыш керек. 58-берененин 1-пунктунун 30-пунктчасында “Конституциялык соттун, Жогорку соттун ар жылдык баяндамаларын угуу” – деп жазылган, ал эми орус тилинде “заслушивание ежегодных докладов председателей Конституционного суда, Верховного суда” – деп жазылган, башкача айтканда, кыргыз тилинде “Председателей” – “Төрагаларынын” деген сөз киргизилбей калган.

58-берененин 3-пунктунда “Жогорку Кеңеш ушул Конституцияда каралган дагы башка ыйгарым укуктарды ишке ашырат” – деп, ал эми орус тилинде “Жогорку Кеңеш осуществляет иные полномочия, предусмотренные настоящей Конституцией и законами” – деп көрсөтүлгөн.

Кыргыз тилинде Жогорку Кеңеш бир гана Конституцияны жетекчиликке алса, орус тилинде мыйзамдарды да жетекчиликке алаары каралган. Бул маселе сөзсүз такталыш керек.

Конституциянын 69-беренесинин 1-пунктунда: “Жогорку Кеңештин депутаттарынын 50дөн ашуун пайызын алган саясий партия Премьер-министрдин кызмат ордуна дайындоо үчүн талапкерди Президентке киргизет” – деп көрсөтүлгөн, ал эми ушул эле пункттун орусчасында: “Депутаты от политической партии, получившей более 50 процентов мандатов депутатов Жогорку Кеңеша, вносят Президенту кандидатуру для назначения на должность Премьер-министра” – деп жазылган. Көрүнгөндөй, кыргыз тилиндеги Конституция боюнча Премьер-министрликке талапкерди саясий партия киргизет, ал эми орус тилиндеги Конституция боюнча бул талапкерди саясий партиянын депутаттары киргизет. Бул да өтө маанилүү түшүнүк, ошондуктан сөзсүз тагыраак жазылыш керек.

Конституциянын 70-беренесинин 4-пунктунун акыркы сүйлөмү: “Президент тарабынан түзүлгөн Өкмөт ушул Конституцияда каралган тартипте Жогорку Кеңештин жаңы чакырылышында көрсөтүлгөн саясий партиялардан шайланган депутаттар Өкмөттү түзгөнгө чейин иштейт” – деп жазылган. Орус тилинде да ушул эле сүйлөм: “Сформированное Президентом Правительство действует до формирования Правительства депутатами от политических партий, представленных в новом созыве Жогорку Кеңеша, в порядке, предусмотренном настоящей Конституцией” – деп жазылган.

Конституциянын 69-беренесинин талаптарына ылайык, Жогорку Кеңештин партиялардан шайланган депутаттары Өкмөттү түзүүгө ыйгарым укуктары жок, алар Премьер-министрликке талапкерди Президентке сунуш кылышат, Президент Премьер-министрди дайындагандан кийин, анын сунушу боюнча Президент Өкмөттү бекитет. Ошондуктан, кыргыз тилинде да, орус тилинде да бул сүйлөм өзгөртүлүүгө жатат.

Конституциянын 73-беренесинин 3-пунктунда: Өкмөттүн ишин анын Аппараты камсыз кылат, аларды уюштуруу жана иштөө тартиби конституциялык мыйзамда аныкталат”, ал эми орус тилинде: Работа Правительства обеспечивается его Аппаратом, организация и порядок деятельности которых определяются конституционным законом” – деп көрсөтүлгөн. Бул сүйлөмдө Аппарат жеке түрдө көрсөтүлгөн, ошондуктан “аларды” деген сөз туура келбейт, “анын ишин уюштуруу жана иштөө тартиби” деп, ал эми орус тилинде “организация и порядок деятельности которого определяется конституционным законом” – деп жазыш керек.

Конституциянын 82-беренесинин 2-пунктундагы жана 86-беренесинин 1-пунктундагы “административдик” деген сөздөр “административдик” деген сөздөргө алмашылыш керек, себеби “администрация” деген жетекчи органды түшүндүрөт, ал эми “административдик” деген иш-аракетти мүнөздөйт. 83-берененин 5-пунктундагы “укуктук кесиби” деген сөздүн ордуна “юридикалык кесиби” – деп жазыш керек. 84-берененин 1-пунктунда “кызмат орундарын” деген

сөздөн кийин “жана” деген сөздү кошуш керек, “учурда” деген сөздү “учурга чейин” деп жазыш керек.

Конституциянын 85-беренесинин 3-пунктунун 5-пунктчасында; “ушул Конституциянын 98-беренесинин 3-пунктунун жоболоруна ылайык ушул Конституцияга өзгөртүүлөр жана толуктоолор киргизүү жөнүндө мыйзамдын доолборуна карата корутунду берет”, ал эми ошол эле пунктчанын орус тилинде: “даёт заключение к проекту закона об изменениях и дополнениях в настоящую Конституцию в соответствии с положением статьи 98 Конституции” – деп көрсөтүлгөн.

Кыргыз тилинде 98-берененин 3-пункту деп жазылган, ал эми орус тилинде 98-берене жалпы эле көрсөтүлгөн, ошондуктан бул да такталыш керек.

89-берененин 2-пунктунда “күнөлүү адамдар” деген сөздөр бар, ал эми ошол эле пункттун орус тилинде андай сөздөр жок, эки тилде тең бирдей жазылуу эч кандай талашсыз болуш керек. Ошондой эле нерсени 91-берененин 2-пунктуанан көрсөк болот, кыргыз тилинде “Кыргыз Республикасынын судьяларынын курултайы” деп жазылса, орус тилинде “Съезд судей” деп кыскача жазылып калган.

Конституциянын 93-беренесинин 2-пунктунда: “жергиликтүү өз алдынча башкаруу түздөн-түз жарандардын өздөрү же башка жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарына шайлоо аркылуу жүзөгө ашырылат”, ал эми орус тилинде: “местное самоуправление осуществляется гражданами непосредственно либо через выборные и другие органы местного самоуправления” – деп көрсөтүлгөн. Бул жоболордун кыргыз тилинде да, орус тилинде да жазылган экинчи бөлүктөрү такыр башкача түшүнүк беришет. Кайсы тилде туура жазылганын тактап, бул беренени бир иретке келтириш керек. Ошондой эле абал 96-берененин 3-пунктунда байкалат. Кыргыз тилинде: ”Мамлекеттик органдар, мыйзамда каралган учурлардан тышкары жергиликтүү өз алдынча башкаруунун ишине кийлигишүүгө акысыз”, ал эми орус тилинде: “государственные органы не вправе вмешиваться в предусмотренные законом полномочия местного самоуправления”. Көңүл коюп окуса, бул эки сүйлөм эки башкача жазылгандыгы жана алардын такталышынын керектиги айтпаса деле түшүнүктүү.

Жогоруда айтылгандардын бир эле максаты – биздин мамлекеттин Конституциясы – негизги мыйзам катары - башка мыйзамдарды кабыл алганда үлгү боло тургандай, эч бир катасыз, жогорку орфографиялык деңгээлде жазылуусу талап кылынат.

Укушов М.К.
Кыргыз Республикасынын
эмгек сиңирген юристи,
юстициянын 3 класстагы
мамлекеттик кеңешчиси.

Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотунун чечимдери жана Кыргызстандын укуктук өнүгүүсү.

Кыргыз мамлекетинин көз карандысыздыгынын алгачкы жылдарында көптөгөн маанилүү жана чыныгы тарыхый чечимдер кабыл алынган. Алардын бири он экинчи чакырылыштагы (1990-ж. апрель-1994-ж. сентябрь) «легендарлуу» Жогорку Кеңештин республикада Конституциялык сотту түзүү тууралуу чечими болгондугу күмөн туудурбайт. Ал болсо 1993-ж. апрель-май айларында Кыргыз Республикасынын Конституциясынын долбоорун кароо учурунда кабыл алынган. Анткен менен конституциялык жактан кызмат жүргүзүүчү адистештирилген органды түзүү жөнүндө бул Жогорку Кеңештин экинчи жолку чечими болчу: 14-декабрь 1990-жылы Кыргыз ССРинин 1978-жылдагы Конституциясына түзөтүү киргизүү менен жашоого жөндөмсүз конституциялык көзөмөл Комитети жоюлган жана Конституциялык сот түзүлгөн. Ал учурдагы парламенттин бул чечими логикалык жыйынтыкка жеткизилбеген, 1991-жылдын январь айында Конституциялык соттун төрагасы жана орун басары шайланышкан, бирок андан кийин ар кандай себептер менен сотту түзүү иштери токтоп калган. Эки жарым жылдан кийин гана Жогорку Кеңеш өзүнүн алгачкы чечимин кайрадан ырастоого туура келген.

Муну менен Конституциялык соттун жаралышы оңой болгондугун белгилеп кетүү керек: конституциялык комиссиянын Жогорку Кеңештин кароосуна берген Конституциянын долбоорунда Жогорку сот башында турган бирдиктүү сот системасын түзүү каралып, анын коллегияларынын бири иштеп жаткан мыйзамдардын Конституцияга ылайыктыгын текшерүү функциясын ишке ашырууга тийиш болгон. Конституциялык сотту түзүүгө каршы болгондор сот Президенттин ишмердүүлүгүнө коркунуч туудурат, анткени сотто анын жарлыктарын жараксыз деп табууга мүмкүнчүлүгү болгондуктан ал такай сотто гана болуп калуусуна туура келет деп ынандырышкан. Айрым депутаттар Конституциялык соттун ыйгарым укуктары бийликтин мыйзам чыгаруу бутагынын көз карандысыздыгына коркунуч туудурат деген пикирлерин айтышкан. Легендарлуу парламенттин депутаттарынын көпчүлүгү адистештирилген Конституциялык сотту түзүү жөнүндөгү сунушту колдошкон. Жыйынтыгында бирдиктүү Жогорку сотту түзүүнү жактагандар жана атайын Конституциялык сотту түзүүнү жактаган көпчүлүк депутаттардын ортосунда компромисстик чечим кабыл алынган: сот бийлиги мезгилден үч бутага бөлүнүү-Конституциялык сот; Жогорку сот жана жалпы юрисдикциядагы соттор; Жогорку арбитраждык сот жана экономикалык талаштарды караган арбитраждык соттор.

Конституциялык сотту түзүү «легендарлуу» Жогорку Кеңештин демократиялык маанайдагы көпчүлүк депутаттарынын күч жумшоосунун айкын көрүнүшү болуп калды, биринчиден, коомду демократиялык кайра куруу, Кыргыз мамлекетинин эгемендүүлүгүн конституциялык коргоо; экинчиден, укуктук мамлекеттин идеясын ырааттуу ишке ашыруу, бийликтерди бөлүштүрүү принциби жана күчтүү сот бийлигин түзүү; үчүнчүдөн, Кыргыз Республикасынын Конституциясын эң жогорку юридикалык күчкө ээ, түздөн-түз колдонулуучу укуктук ченем актысына айландыруу,

буга болсо мамлекеттик бийлик жана жергиликтүү мзалдынча башкаруу органдары кыйшайуусуз баш ийүүсү жана ага жарандар өздөрүнүн укуктарын жана эркиндиктерин коргоодо түздүн-түз таяна алуусу тийиш.

Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту өз ишин аткарууга киришкенден бери 15 жыл өттү. Конституциялык сотту түзүү ондогон жылдар бою советтик тоталитардык мамлекеттеги закондуулукту тебелеп-тепсөө, сот бийлигинин партиялык диктаттын алдындагы көз каранды абалы, көбүнесе советтик конституциянын үгүт - декоративдик ролунун фонунда чыныгы тарыхый саясий-укуктук акт болуп калды.

Кыргыз Республикасынын Конституциясында анын эң жогорку юридикалык күчкө ээлигинин жана түздөн-түз колдонулушунун бекитилиши (12-берене), адамдын укуктарынын жана эркиндиктеринин тикеден-тике колдонулушун, алардын талашсыз, ажыратылгыс чындык катары таанылышы мыйзам чыгаруу, аткаруу бийликтеринин, жергиликтүү мзалдынча башкаруу органдарынын иштеринин маанисин жана мазмунун аныкташы, мыйзам жана сот аркылуу корголушу (13-берененин 1-пункту), ошондой эле ар бир адамга анын эркиндигин жана укуктарын соттук коргоого кепилдик берилиши (15-берененин 4-пункту) Кыргыз Республикасынын Конституциясынын декоративдик документтен түздөн-түз колдонулуучу укукка өтүшүнө зарыл укуктук шарт түздү.

Бүгүнкү күнү Кыргызстанда соттук конституциялык көзөмөл институту ишке ашты деп ырастоого болот жана ал мамлекеттин башка органдарынын арасында татыктуу ордун ээледі. Конституциялык түзүлүштү, конституциялык мыйзамдуулукту жана жарандардын конституциялык укуктарын жана эркиндиктерин камсыздоодо Конституциялык сотко өзгөчө роль бөлүнгөн. Мисалы, биринчи беш жылдык ишинин гана ичинде (1995-жылдын ноябрынан 2000-жылдын 31-декабрына чейин) Конституциялык сот: мыйзамдарды жана башка укуктук ченем актыларын конституцияга ылайык эмес деп табууга байланышкан маселелер боюнча 115 иш; Кыргыз Республикасынын Конституциясын ишке ашырууга, колдонууга жана аны чечмелөөгө байланышкан талаптар боюнча 3 иш; Кыргыз Республикасынын Президенттин шайлоонун укукка ылайыктуулугу жөнүндөгү маселе боюнча 2 иш; жергиликтүү соттордун судьяларын жазык жоопкерчилигине тартууга макулдук берүү маселеси боюнча 4 иш; Кыргыз Республикасынын Конституциясына өзгөртүүлөрдү жана толуктоолорду киргизүү маселеси боюнча корутунду берүү маселеси боюнча 3 иш (анын ичинде орус тилине расмий тил статусун берүү маселеси боюнча 2 иш); жергиликтүү мзалдынча башкаруу органдарынын Кыргыз Республикасынын Конституциясына карама-каршы келген чечимдерин жокко чыгаруу маселеси боюнча 6 иш; соттордун жарандардын конституциялык укуктарына тийип өткөн укук колдонуу тажрыйбасынын конституциялык эместиги маселеси боюнча 237 иш караган. Анын биринчи беш жылдагы гана иши жөнүндөгү бул статистика Конституциялык сот «ишсиз олтурат» деп тартылган ырастаманы четке каккандыгы таптакыр талашсыз. Анын үстүнө, Конституциялык сот жалаң гана конституциялык сот өндүрүшүнүн субъектилеринин суроо-талаптары, сунуштары

жана өтүнүктөрү формаларындагы кайрылуулары боюнча иштерди карай тургандыгын эстен чыгарбоо зарыл.

Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту өзүнүн иши, кабыл алган чечимдери менен Конституцияны укуктук коргоону ишке ашырат, анын үстөмдүгүн жана түздөн-түз ишке ашырылышын, бийликти чектөөнү, жарандардын укуктарын жана эркиндиктерин коргоону, мамлекеттин бүткүл аймагында конституциялык-укуктук мейкиндиктин биримдигин бекемдөөнү камсыздайт. Конституциялык сот мамлекеттеги конституциялык көзөмөлдөө механизминин башка жана өзалдынча бөлүгү болуп саналат, ал эч кандай мамлекеттик органдардын көзөмөлүнө дуушар эмес, анын чечимдери укуктун бардык субъектилери анын ичинде аткаруу, мыйзам чыгаруу жана сот бийлиги бутактарынын жогорку органдары тарабынан милдеттүү аткарууга жатат, ал сот өндүрүшүн жүзөгө ашырууда Кыргыз Республикасынын Конституциясы жана Конституциялык сот жана конституциялык сот өндүрүшү жөнүндө мыйзамдар менен байланышкан.

Конституциялык соттун чечимдери иш жүзүндө укуктун жаңы булагы болуп саналат-ал аркылуу Конституциялык сот өзгөчө, ага гана мүнөздүү Кыргыз Республикасынын Конституциясын укуктук коргоого жана анын чечимдерин эффективдүү ишке ашырууну камсыздоого багытталган мамлекеттик бийликтин (Президенттин, Жогорку Кеңештин, өкмөттүн) жана жергиликтүү мезалдынча башкаруу органдарынын укукчыгармачылык ишине таандык укуктүздөө (коррекциялоо) функциясын ишке ашырат. Конституциялык соттун чечимдеринин маңызын, өзөгүн соттун аларда бекитилген укуктук кыз карашын камтыган, конституциялык ченемдерди чечмелеген же мыйзамдын конституциялык-укуктук маанисин ачкан чечимдеринин аларга негизделген биротоло жыйынтыктары түзөт.

Конституциялык сот Жогорку Кеңеш (Парламент) кабыл алган мыйзамдардын конституциялык-укуктук сапатын текшерүүгө, мыйзамдын укуктук эмес жоболорун четтетип, аларды конституциялык эмес деп таап, аларга укуктук мыйзамдын сапатын берүүгө багышталган, бул болсо иштеп жаткан мыйзамга тийиштүү өзгөртүүлөрдө киргизүүгү алып келет, укук жана милдеттерди ишке ашырууда, укуктун субъектилеринин жоопкерчилигин, же сотто талашылып жаткан мыйзамдын конституциялык-укуктук мазмунунун тийиштүү жоболорун, алардын конституциялык-укуктук маанисин ачуу аркылуу мыйзамдын укуктук сапатын ырастап, аны менен аларды конституциялык деп тааныйт. Булар болсо укукчыгаруучу (Президенттин жарлыктары, өкмөттүн токтомдору, жергиликтүү мезалдынча башкаруу органдарынын укуктук актылары) органдар басып чыгарган башка укуктук ченем актыларына да тийиштүү.

Жогоркуларды сүрөттөп түшүндүрүү үчүн Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотунун иш тажрыйбасынан мисал келтирейин. Алардын бири мыйзамды конституциялык эмес, ал эми экинчиси-конституциялык деп таанууга, ошондой эле Кыргыз Республикасынын Конституциясынын ченемдерин расмий чечмелүүгү тийиштүү.

Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту 2009-ж 29-апрелинде ачык соттук жыйында жаран Т. Мамбетовдун «Кыргыз Республикасындагы шайлоолор жөнүндө» Кодексинин 45-

беренесинин 11-пунктун, 54-беренесинин 7-пунктун жана 55-беренесинин 7-пунктун, Кыргыз Республикасынын жазык-процесстик кодексинин 26-беренесинин экинчи бөлүгүнүн Кыргыз Республикасынын кылмыш-жазык кодексинин 141-беренесинде каралган кылмыш жөнүндөгү иштерди жекече айыптоо иштерине киргизүү бөлүгүн конституциялык эмес жана Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 1-беренесинин 1-пунктуна, 7-беренесинин төртүнчү абзацына, 13-беренесинин 3-пунктуна, 15-беренесинин 4-пунктуна, 18-беренесине, 21-беренесинин 5-пунктуна, 23-беренесинин 1-пунктуна жана 95-беренесинин 2-пунктуна карама-каршы келет деп табуу жөнүндөгү өтүнүчүн карады.

Бишкек шаарынын Биринчи май райондук сотунун 2008-ж 10-октябрындагы чечими менен участкалык шайлоо комиссиясынын протоколдору талашылбагындан жана аларды жокко чыгаруу жөнүндөгү маалымат жок болгондуктан жаран Т. Мамбетовдун № 8 Түндүк шайлоо округу боюнча Бишкек шаардык кеңешине шайлоолор боюнча жыйынтыгы жөнүндөгү протоколун жокко чыгаруу жөнүндөгү доо талаптары негизсиз катары канааттандырылбаган. Анын округ боюнча добуш берүүнүн натыйжасы жөнүндөгү участкалык шайлоо комиссиясынын протоколдорун жараксыз деп табуу жана округ боюнча шайлоонун жыйынтыктарын аныктоо жөнүндөгү 2008-ж 10-октябрындагы кошумча доо арызы соттун ошол эле күнкү аныктамасы менен каралган мөөнөттү өткөзүп бергендиктен жана сотко чейинки жөнгө салуу процедурасын бузгандык катары кайтарылып берилген. Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун жарандык иштер боюнча соттук коллегиясы доогердин надзор иретиндеги арызы боюнча ишти карап, 2008-ж 16-октябрындагы токтому менен Биринчи май райондук сотунун жогоруда көрсөтүлгөн чечимин жана аныктамасын күчүндө калтырган.

Жогоруда кирсиртилгн соттук актыларды кабыл алууга негиз болуп шайлоо жмн%ондөгү кодекстин 45-беренесинин 11-пункту, 46-беренесинин 7-пункту, 54-беренесинин 4 жана 6-пункттары, 55-беренесинин 7-пункту жана Кыргыз Республикасынын иштеп жаткан процессуалдык мыйзамдарынын бир катар башка ченемдери негиз болгон.

Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту тараптардын ж%оймлр%он талкуулап жана иштин материалдарын изилдеп, жаран Т.Мамбетовдун мт%он%оч%о тмцнк%одий негиздер менен жарым-жартылай канааттандырылууга жатат деп эсептеди.

Биринчи. Шайлоо жмн%ондц кодекстин 45-беренесинин 11-пункту жана 46-беренесинин 7-пункту, эгерде добуш бер%онун натыйжаларын чыгарууга катышкан талапкер, талапкердин, саясий партиянын мк%олдр%о, байкоочулар добуш бер%о%о, добуштарды эсептм, добуш бер%он%он жыйынтыгы жмн%ондц протокол т%оз%о%о, добуш бер%онун натыйжасын чыгаруу процесси боюнча эч кандай дооматы жок болсо, ал тийишт%о%о шайлоо комиссиясынын жыйынтыктоочу жыйналышынын протоколунда белгиленип жана алардын кол тамгалары менен ырасталса, бирок, кийин жогоруда аталган негиздер боюнча арыз жана (же) даттануу беришсе, анда алардын арыздары жана даттануулары добуш бер%он%он жыйынтыктарын жараксыз деп табууга негиз боло албастыгын карашкан. Ушуга байланыштуу Конституциялык сот тмцнк%о жыйынтыкка

келди: добуш берүүнүн жыйынтыктарын белгилүүдү, чыгарууда жана шайлоонун натыйжаларын аныктоодо шайлоо процессинин субъектеринин дооматтары болбогондугун шарт кылуу менен сотко кайрылуу мөкмөчүлүгүн чектүү, эгерде шайлоо процессиндеги укук бузуулар аныкталып, бирок дооматтар шайлоо комиссиясынын актылары чыгарылгандан кийин төшкү дагы иш жүзүндө шайлоо комиссияларынын добуш берүүнүн жыйынтыктарын чыгаруу жана шайлоонун натыйжаларын аныктоо актыларына акыркы жана даттанууга жатпаган статус берүү менен шайлоо процессинин субъектилеринин шайлоо комиссияларынын чечимдерине даттануу укуктарынан ажыратат. Муну менен Конституция жана мыйзамдар менен белгиленген мүнөзүн жарандарынын бардык эркиндиктерин жана укуктарын сот аркылуу корголушун кепилдеген Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 21-беренесинин 5-пункту бузулат. Анын өстүндө, Кыргыз Республикасынын Конституциясынын ушул эле беренесинин 4-пункту менен жарандардын эркиндиктерин жана укуктарын коргоо, бул жагындагы укук бузууларды болтурбоо жана бузулган укуктарды калыбына келтирүү мамлекеттин, анын бардык органдарынын жана жергиликтүү мз алдынча башкаруу органдарынын жана алардын кызмат адамдарынын милдети экендиги белгиленген.

Экинчи. Шайлоо жүнүндү кодекстин 55-беренесинин 7-пунктунун биринчи абзацынын добуш берүүнүн жыйынтыгы шайлоонун натыйжасы чыгарылгандан кийин өч календардык күн ичинде сотко даттанылышы мөкмөчүлүгү деген ченеми мзүндү так эместикти камтыйт, бул болсо ар кандай төшкүлүгү жана колдонууга алып келиши мөкмөчүлүгү, анткени Шайлоо жүнүндү кодексте “добуш берүүнүн жыйынтыктары” жана “шайлоонун натыйжалары” жүнүндү төшкүлүк бар, ал эми “шайлоонун жыйынтыктары” деген төшкүлүк жок. Бул ченем Конституцияга ылайык эмес жана бардык адамдардын мыйзам жана сот алдында бирдейлигине кепилдик берген Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 13-беренесинин 3-пунктуна карама-каршы келет деп табылууга жатат, анткени укуктук ченемдин аныктыгы, тактыгы, кош маанилүү эместиги деген жалпы укуктук критерий күрсүтүлгүн конституциялык принциптен келип чыгат.

Үчүнчү. Шайлоо жүнүндү кодекстин 54-беренесинин 4-пунктунун экинчи абзацына жана 55-беренесинин 7-пунктунун экинчи абзацына ылайык шайлоонун натыйжаларына административдик тартипте да, соттук тартипте да даттанууларды берүү мүнүттү бир мезгилде башталат жана өч календарлык күнгү созулат. Ошол эле учурда, даттануу арыздарын берүүнүн мүнүттү тигил же бул тартипте да узартылууга жана жабыртылууга жатпайт, ал эми күрсүтүлгүн мүнүттү күндүн кийин даттануу кабыл алынбайт. Шайлоонун натыйжалары административдик тартипте даттанылган учурда, сот тартибинде даттанууга мүнүттү күтөт. Ошону менен Конституциялык соттун пикири боюнча шайлоо комиссияларынын аракеттери административдик тартипте даттанылса, адам сотко кайрылуу укугунан ажырайт, бул болсо Конституция жана мыйзамдар аркылуу белгиленген, жарандардын бардык эркиндиктерин жана укуктарын сот аркылуу корголушуна кепилдик берген Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 21-беренесинин 5-пунктуна карама-каршы келет. Ушундан улам, бузулган шайлоо укуктарын соттук коргоону

эффективдөрүк камсыздоо максатында Конституциялык сот жогорудагы жагдайларды эске алууга жана жарандардын шайлоо укуктарын коргоо процедурасын тийиштөөтүрдү жүнү салууга жатат деген жыйынтыкка келди.

Түртүнчү. Кыргыз Республикасынын кылмыш-жазык процесстик кодекси 26-беренесинин 2-бүлүгүндү Кыргыз Республикасынын кылмыш-жазык кодексинин 141-беренесинде каралган - шайлоо документтерин, референдумдун документтерин бурмалоо же добуштарды туура эмес эсептүү жүнүндү кылмыш иши -жеке айыптоо иштерине кирерин күрсүтүт. Буга ылайык, ушул категориядагы иштер адам тарабынан башка адамды жазык жоопкерчилигине тартуу жүнүндү сотко арыз берүү жолу менен козголгон жана сотто жекече айыптоочу катары арызды берген адам гана же анын үкүлү чыгууга укуктуу, ошондой эле бул иштер тараптардын жарашуусуна байланыштуу мүнөрдүн кыскартылышы мөкмүн.

Ошол эле учурда Кылмыш-жазык кодексинин 141-беренесинде күрсүтүлгүн кылмыштын объектиси конкреттөө депутаттыкка талапкердин жеке гана кызыкчылыгы болбостон, ошондой эле шайлоолордун демократиялык негизи жана эркиндик жана акыйкаттуулук кепилдиги, шайлоого жана мамлекеттик бийлик органдарына жана жергиликтүү мз алдынча башкаруу органдарына шайланууга болгон жарандардын саясий укуктары болуп эсептелинет. Мында Кыргыз Республикасынын ЖКнын 26-беренесинин 2-бүлүгү сотко далилдерди чогултуу, айып койуу жана колдоо милдеттерин жабырлануучу тарапка гана жүктүп, жарандардын шайлоо укуктарын коргоо милдетинен мамлекетти бошотуп жана Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 7-беренесинин 4-абзацынын мамлекеттик органдардын эл алдындагы жоопкерчилигинин жана элдин таламдарында мз ыйгарым укуктарын жүзүгү ашыруусун, Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 21-беренесинин 4-пунктунда мамлекетти, анын бардык органдарынын жана жергиликтүү мзалдынча башкаруу органдарынын жана алардын кызмат адамдарын жарандардын эркиндиктерин жана укуктарын коргоо, бул жагындагы укук бузууларды болтурбоо жана бузулган укуктарды калыбына келтирүү милдеттендирген ченемдерин бузат.

Мындай жагдайда, Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту Шайлоо жүнүндү кодекстин 45-беренесинин 11-пункту, 46-беренесинин 7 пункту, 54-беренесинин 4-пунктунун экинчи абзацы жана 55-беренесинин 7-пунктунун биринчи абзацы жана Кыргыз Республикасынын Кылмыш-жазык процесстик кодексинин 26-беренесинин 2 бүлүгүндү Кыргыз Республикасынын Кылмыш-жаза кодексинин 141-беренесинде каралган кылмыш иштерди жекече айыптоо иштерине киргизүү тууралуу бүлүгүндү Конституцияга ылайык эмес жана Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 7-беренесинин түртүнчү абзацына, 13-беренесинин 3 пунктуна, 21-беренесинин 4 жана 5-пунктарына жана 23-беренесинин 1-пунктунун экинчи абзацына карама-каршы келет деп чечти жана алардын аракеттерин жокко чыгарды.

Кийин, 2009-жылы июнунда Конституциялык соттун күрсүтүлгүн чечимин эске алуу менен жана Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 85-беренесинин 4-пунктуна (Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотунун чечимине шартталган процедуралар) жана “Кыргыз

Республикасынын Жогорку Кеңешинин Регламенти жөнүндө” Кыргыз Республикасынын мыйзамынын VII-бүлүгүнө ылайык Жогорку Кеңеш шайлоо жөнүндү кодекске жана Кылмыш-Жазык процессуалдык кодексине тийиштүү өзгөртүүлөрдү киргизген Мыйзам кабыл алды.

**Коз карандысыз эксперт,
юридикалык илимдердин доктору,
профессор Курманов З.К.**

**Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаты Бешимов Бактыбек
Джолчубековичтин Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 45-беренесинин 3-пунктун
расмий чечмелөө жөнүндө сунушу боюнча Кыргыз Республикасынын Конституциялык
сотунун чечимине кызкарандысыз эксперттин корутундусу**

**(Кыргыз Республикасынын Президентинин институту жана анын укук коргоо
функциясы).** Кыргыз Республикасынын Президенти жарандардын укуктарын коргоо мамлекеттик
түзүмүндө маанилүү орунду ээлейт. Кыргыз Республикасынын Президентинин укуктук статусу
илимде жетиштүү негизделип изилденген. Бирок мамлекеттин азыркы өнүгүү этабында
президенттик институттун мамлекеттик түзүмдүн жарандардын укуктарын коргоого алкагында
бекитилген негиздүү мүнөздөмөлөрүн табуу зарылчылыгы пайда болууда.

1993-жылдагы Кыргыз Республикасынын Конституциясы Президент адамдын жана жарандын
укуктарынын жана эркиндиктеринин кепили болуп саналат деген абалды бекиткен. Бул бизге ар

бирөөнүн укуктарын жана эркиндектерин жетиштирүү бардык каражаттар менен кепилдөөгө милдеттүү деген жыйынтык чыгарууга мүмкүнчүлүк берет.

Кээ бир авторлордун* демократиялык жана укуктук мамлекетте «эгемендүү» деген сөздүн чыныгы кепили мамлекеттик бийликтин тепкичинин иерархиясында канчалык бийик турган кайсы бир кызмат адамы эмес, тескерисинче эл болуп саналат деген аныктоолору менен макул болууга болот. Бир гана эл мамлекеттин Президентине укуктарды жана эркиндиктерди коргоо милдеттеринин алкагында ага кеңири ыйгарым укуктарды жуктөй эркиндиктерди коргоо милдеттеринин алкагында ага кеңири ыйгарым укуктарды жуктөй алат.

«Укуктарды жана эркиндиктерди кепилдик кылуу» категориясы адатта илимде көпчүлүктүн жана ар бир адамдын укуктарынын жана эркиндигин ар тараптан коргоо жана иш жүзүндө турмушка ашырууну камсыздоонун шарттарын жана каражаттарын түзүүчү катары каралат.

Мындан адам баласынын жана жарандын ар бир субъективдүү укугун жана эркиндигин коргоону жүзөгө ашыруу ишинде Президенттин юридикалык жана тажрыйба жүзүндө катышуу мүмкүнчүлүгүнө чек коюлган эмес деген жыйынтык чыгаруу болот.

Анын бул чөйрөдөгү ыйгарым укуктарын жалпы компетенциядагы кайсы бир башка органдарга конкуренция катары кароого болбойт.

Мамлекет башчысы катары оперативдүү жана жалпы укук коргоо багытындагы зарыл болгон бардык керектүү каражаттар бар. Кыргыз Республикасынын Президенти адамдын укуктарынын жана эркиндиктеринин кепили болуу менен кайсы бир орган тарабынан же башка объективдүү болгон факторлор тарабынан бузулган ар бирөөнүн укуктарын жана эркиндиктерин коргой алат (кылмыштуулук, баанын өсүшү, жумушсуздук жана башкалар).

Дүйнөлүк тажрыйбада көрсөткөндөй: мамлекет башчысы биринчиден: конкреттүү мамлекеттин, анын биримдигинин символу катары эсептелсе; мамлекеттин кызыкчылыгын мамлекеттин ичинде, ошондой эле дүйнөлөк коомчулукта мамлекеттин жогорку кызыкчылыгын көздөсө; экинчиден: ушул өлкөнүн калкынын кызыкчылыгын коргоп жана элдин атынан чыкса; коомду бириктирсе, коомдук-саясий жана мамлекеттик жашоосун бекемдесе; үчүнчүдөн, мамлекеттеги иштердин абалы үчүн жекече жоопкерчилик алса, мамлекеттин коопсуздугун жана анын жарандарын коргоону камсыз кылууда оперативдүү чараларды көрүп жана туруктуулукту камсыз кылса; төртүнчүдөн, бардык мамлекеттик аппараттын иш аракетин, мамлекеттин конституциялык негизин жана адамдын укуктарын жана эркиндиктерин коргоого багыттаса; бешинчиден, жөнөкөй жарандардын кызыкчылыгын «жогорку коргоочусу» болуп жарандардын укуктарынын бузууларына, даттанууларына жана инсандын бузулган укуктарын жана эркиндиктерин калыбына келтирүү ишинде оперативдүү чара кырып алса мамлекеттин жана жарандын жыргалчылыгы эффективдүү коргоого алынат.

Кыргыз Республикасынын Президенти жарандын жана адамдын укуктарынын жана эркиндиктеринин кепили катары чыгуу менен инсандын укуктарын коргоо жана сактоо областында кеңири ыйгарым укуктарга ээ.

Мындай ыйгарым укуктардын болушу туура деген ойго алып келет, анткени Президент мамлекеттин жогорку бийилик органдарынын эшелонун башкарууга чакырылган. Биздин көз карашыбызда бул областа ал негиздүү приоритеттүү мүмкүнчүлүктөргө ээ. Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 42-беренесинин 3-пунктуна ылайык ал «Президент мамлекеттин ички жана тышкы саясатынын негизги багыттарын аныктайт, өлкөнүн ичинде жана эларалык мамилелерде Кыргыз Республикасынын атынан иш жүргүзөт, Кыргыз Республикасынын эгемендүүлүгүн жана аймактык бүтүндүгүн коргоо боюнча чара киргизет, мамлекеттик бийликтин биримдигин жана ырааттуулугун, мамлекеттик органдардын макулдашып иштешин жана өз ара шайкеш аракеттенишин, алардын эл алдындагы жоопкерчилигин камсыз кылат.»

Кыргызстандын Президентинин укук коргоо функциясы анын кызматка киришип жатканда берүүчү антынын мазмунунда: «Кыргыз Республикасынын Президентинин кызматына киришип жатып, Конституцияны жана мыйзамдарды ыйык тутууга жана сактоого; кыргыз мамлекетинин эгемендүүлүгүн жана кыз карандысыздыгын коргоого; Кыргыз Республикасынын бардык жарандарынын эркиндиги менен укуктарын урматтоого жана камсыз кылууга; бүткүл эл ишенип мага жүктөгөн Президенттин бийик милдетин арнамыстуулук менен талыкпастан аткарууга мз элимдин жана Ата журтумдун алдында ант берем" деп так билдирилет.

Башкача айтканда, Президент дайыма млкдд укуктар менен эркиндиктердин абалын байкоого алып жана өз убагында алардын бузулушуна чара көрүүгө милдеттенет. Бул максатта ал укук коргоо функциясын аткаруу үчүн мүмкүнчүлүк берген ар түрдүү ыйгарым укуктар берилген. Инсандын укуктарын жана эркиндиктерин коргоо максатында Кыргыз Республикасынын Президенти мыйзам менен жөнгө салынбаган адамдын укуктарынын тизмегин кеңейткен жарлыктарды чыгарат, бирок аларды чектүү укугу жок. Ошондуктан, Конституция Президентин өзүнүн конституциялык милдеттерин ишке ашырууда жана мыйзам алдындагы укуктук бекитүүлөрүндөгү милдеттүү инструменти болуп калат.

Мамлекет башчысынын статусунда Кыргыз Республикасынын Конституциясынын, адамдын укуктарынын жана эркиндиктерин кепили катары аныкталбагандык жок, анткени аны ишке ашыруу үчүн конкреттүү ыйгарым укуктар менен бекитилген. Конституциянын жана инсандын укуктарынын жана эркиндиктерин сакталышын көзөмөлдөө - мамлекет башчысынын типтүү функциясы. Ал Президенттин мамлекеттик органдардын иш аракетинде конституциялык абалды аткарууну контролдоодо укук бузуучуларга түздө-түз кайрылуу жолу менен, ошондой эле Конституциялык сотко Конституцияны бузган аткаруу бийилигинин актыларын токтотууну, кызмат адамдарына чара көрүүгө кайрылат.

Кыргызстандын мамлекет башчысына берилген бардык каражаттарды комплекстүү колдонуу менен гана Кыргызстанда жарандардын укуктарын эффективдүүлүгүнө жана алгылыктуулугуна байланышкан мамлекеттин коргоосу негативдүү ситуацияны өзгөртүүгө мүмкүчүлүк берет.

Конституциялык соттун 16-июнь 2009-жылдагы

чечиминин негизинде

Мен урматтаган депутат Б.Дж.Бешимовдун пикири боюнча Кыргыз Республикасынын арпакеттеги Президенти «Ак жол» саясий партиясынын лидери болуп саналып, элдин кайсыл бир бөлүгүнүн кызыкчылыгын күздөшү Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 8 – беренесинин 5 – пунктуна каршы келет, анда: «Кыргыз Республикасынын мамлекеттик жана партиялык институттарынын биригишине, ошондой эле мамлекеттик иш – аракеттин партиялык программа менен чечимдерге баш ийүүсүнө жол берилбейт» деп көрсөтүлгөн. Б. Дж. Бешимовдун далилдери жүйөсүз, себеби Кыргыз Республикасынын Президенти Бакиев Курманбек Салиевич «Ак жол» саясий партиясынын лидери эмес. Курманбек Салиевич 2007 – жылдын 15 – октябрында «Ак жол» партиясынын саясий кеңешине Кыргыз Республикасынын Президентинин жаңы шайлоосу башталганга чейин партиядагы өзүнүн ишмердүүлүгүн токтоттуруу жөнүндөгү арызын берген.

Урматтуу депутат Б.Д. Бешимовдун Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 45-статьясынын 3 – пункту боюнча Кыргыз Республикасынын Президентинин өз ыйгарым укугун аткаруу учурунда Президентти шайлоо башталганга чейинки саясий партия менен уюмдардагы өзүнүн иш – аракетин токтото туруусун милдеттендирген далилдери менин көз карашым боюнча Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотунун чечмелөөсүнө муктаж эмес. Себеби Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 8 – беренесинин 5 – пунктунда мамлекеттик жана партиялык институттардын биригишине, ошондой эле мамлекеттик иш – аракеттин партиялык программа менен чечимдерге баш ийүүсүнө тыйуу салган ушул ченем көрсөтүлгөн.

Ага ылайык Конституция Президенттин өз ыйгарым укуктарын аткарууда Кыргыз Республикасында мамлекеттик жана партиялык институттарды бириктирүүгө, ошондой эле мамлекеттик бийлик органдарынын ишмердүүлүгүн партиялык программаларга жана чечимдерге баш ийдирүүгө жол бербөө максатында Президент жаңы шайлоо башталганга чейин ал жетектеген саясий партиядагы өзүнүн ишмердүүлүгүн токто туруусун милдеттендирет.

АРХИВДЕН АЛЫНГАН МАТЕРИАЛДАР

Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотунун 2002-жылы кабыл алынган чечимдери

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН КОНСТИТУЦИЯСЫНЫН АТЫНАН

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН КОНСТИТУЦИЯЛЫК СОТУНУН

ЧЕЧИМИ

Ош шаарынын прокурорунун квартираны бошотуу жөнүдөгү доосу тууралуу иш боюнча Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун граждандык иштер боюнча соттук коллегиясынын 2-сентябрь 1998-жылдагы аныктамасы менен белгиленген укук колдонуу практиканы Конституцияга ылайык эмес жана Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 15-статьясынын 3-пунктуна, 22-статьясына, 38-статьясынын 2-пунктуна, 79-статьясынын 1,2-пункттарына жана 83-статьясынын 1,2-

пункттарына карама-каршы келет деп табуу жөнүндөгү граждандар Чыналиева Майрам Абдыбаевнанын жана Каримжанов Исмаил Гапаровичтин өтүнүчү боюнча

7-февраль 2002-жы

Бишкек шаары

Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту: тйрагалык кылуучу Тйраганын орун басары А.А. Суталинов, судьялар – П.Н. Дрыжак, М.Т. Кайыпов, А.С. Кененсариев, Ж.Ж. Тогойбаев, К.Э.Эсеналиев жана К.Э. Эсенкановдордун курамында,

соттук заседаниенин катчысы Д.Ш. Астаркуловдун,

тараптар: гражданин Каримжанов Исмаил Гапаровичтин жана Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Тйрагасы кол койгон, 30-январь 2002-жылдагы ишеним каттын негизинде аракеттенген, Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун өкүлү Бейшеева Зарема Асаналиевнанын катышуулары менен, Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 2-статьясын, “Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту жөнүндө” Мыйзамдын 13-статьясын жана “Кыргыз Республикасынын конституциялык сот өндүрүшү жөнүндө” Мыйзамдын 11-статьясын жетекчиликке алып, ачык соттук заседаниеде Ош шаарынын прокурорунун квартираны бошотуу жөнүндөгү доосу тууралуу иш боюнча Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун граждандык иштер боюнча соттук коллегиясынын 2-сентябрь 1998-жылдагы аныктамасы менен белгиленген укук колдонуу практиканы Конституцияга ылайык эмес жана Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 15-статьясынын 3-пунктуна, 22-статьясына, 38-статьясынын 2-пунктуна, 79-статьясынын 1,2-пункттарына жана 83-статьясынын 1,2-пункттарына карама-каршы келет деп табуу жөнүндөгү граждандар М.А.Чыналиеванын жана И.Г. Каримжановдун өтүнүчөн карады.

Судья А.С.Кененсариевдин баяндамасын, гражданин И.Г. Каримжановдун жана Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун өкүлү З.А. Бейшееванын сөздөрүн угуп, иштин материалдарын изилдеп чыгып, Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту

Т А П Т Ы:

Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотуна 15-октябрь 2001-жылы Ош шаарынын прокурорунун квартираны бошотуу жөнүндө доосу тууралуу иш боюнча Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун граждандык иштер боюнча соттук коллегиясынын 2-сентябрь 1998-жылдагы аныктамасы менен белгиленген укук колдонуу практиканы Конституцияга ылайык эмес жана Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 15-статьясынын 3-пунктуна, 22-статьясына, 38-статьясынын 2-пунктуна, 79-статьясынын 1,2-пункттарына жана 83-статьясынын 1,2-пункттарына карама-каршы келет деп табуу жөнүндөгү граждандар М.А. Чыналиеванын жана И.Г. Каримжановдун өтүнүчү келип түшкөн.

Өтүнүчтү негиздөгө төмөндөгү жүйүлөр келтирилет.

Ош шаардык сотунун граждандык иштер боюнча соттук коллегиясы 9-июль 1998-жылдагы чечими менен Ош шаарынын прокурорунун К.Акматова менен Ж. Мамаевге квартираны бошотуу жөнүндөгү доосун канааттандыруусуз калтырган жана К.Акматова менен Ж.Мамаевдин соода-сатык келишимин жараксыз деп табуу жөнүндөгү тосмо доосун канааттандырган.

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун граждандык иштер боюнча соттук коллегиясы Ош шаардык сотунун граждандык иштер боюнча соттук коллегиясынын 9-июль 1998-жылдагы чечимине болгон И.Г. Каримжановдун, А.Ураимованын, М.А. Чыналиеванын арыздарын жана Ош шаарынын прокурорунун жардамчысынын сунушун карап, 2-сентябрь 1998-жылы аныктамасы менен аталган соттун чечимин өзгөртүүсүз, ал эми арыздарды жана сунушту канааттандыруусуз калтырган.

Алар, Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун граждандык иштер боюнча соттук коллегиясы аталган граждандык ишти кароосу Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 38-статьясынын 2-пункту менен камсыз кылынган соттук коргонууга жана 15-статьясынын 4-пункту менен бекемделген сот адилеттиги менен камсыз кылынышына болгон алардын конституциялык укуктарын бузган, деп эсептешет. Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 79-статьясынын 1-пунктуна ылайык Кыргыз Республикасында сот адилеттигин сот гана ишке ашырат, ал эми ушул эле статьянын 2-пунктунда Кыргыз Республикасынын соттору Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту, Кыргыз Республикасынын Жогорку соту, Кыргыз Республикасынын Жогорку Арбитраждык соту жана жергиликтүү соттору болот деп каралган. үч судьядан турган граждандык иштер боюнча соттук коллегия Кыргыз Республикасынын соту болуп эсептелбейт. Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 83-статьясынын 2-пунктуна ылайык Кыргыз Республикасынын Жогорку соту облустук, Бишкек шаардык, райондук, шаардык жана аскер сотторунун соттук иштерине көзөмөл жүргүзөт.

Соттук заседаниде гражданин И.Г. Каримжанов өтүнүчтө канаатандырууну сурайт.

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун өкүлү З.А. Бейшеева мүнөзүн жөндөмдүү менен макул болду.

Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту тараптардын жүйөлөрүн талкуулап жана иштин материалдарын изилдеп чыгып, өтүнүч төмөндөгүү негиздер менен канааттандырылууга жатат деп эсептейт.

Берилген материалдарга жана граждандык ишке караганда, Ош шаардык сотунун граждандык иштер боюнча соттук коллегиясы 9-июль 1998-жылдагы чечими менен Ош шаарынын прокурорунун К.Акматова менен Ж. Мамаевге квартираны бошотуу жөнүндөгү доосу канааттандыруусуз калтырган. К.Акматова менен Ж. Мамаевдин тосмо доосун канааттандырылган. Ош шаарынын Курманжан-Датка көчөсүндөгү 211 үйдөгү 21 квартираны К.Акматова (А.Ураимованын ишеним

катынын негизинде) менен Ф. Ювашевдин ортосундагы 7-июнь 1996-жылдагы соода-сатык келишимин жана Ф. Ювашев менен М.А. Чыналиеванын ортосундагы аталган квартираны 2-октябрь 1996-жылдагы соода-сатык келишимин жараксыз деп тапкан.

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун граждандык иштер боюнча соттук коллегиясы Ош шаардык сотунун граждандык иштер боюнча соттук коллегиясынын 9-июль 1998-жылдагы чечимине болгон И.Г. Каримжановдун, А.Ураимованын, М.А. Чыналиеванын арыздарын жана Ош шаарынын прокурорунун жардамчысынын сунушун карап, 2-сентябрь 1998-жылы аталган чечимди өзгөртүүсүз, ал эми арыздарды жана сунушту канааттандыруусуз калтырган.

Аныктама Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун үч судьясынан (А.Н.Федянин, А.М. Ажибраимова, З.Т. Мамытов) турган Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун граждандык иштер боюнча соттук коллегиясы тарабынан кабыл алынган.

Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту, мурда: 12-март 1999-жылдагы гражданин К.Окоевдин өтүнүчү, 3-июнь 1999-жылдагы гражданин А.В.Елисеевдин өтүнүчү жана башкалардын өтүнүчтөрү боюнча кабыл алынган чечимдери менен Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун граждандык иштер боюнча соттук коллегиясын сот адилеттигин Конституцияга ылайык эмес органы жана ал белгилеген укук колдонуу практиканы Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 79-статьясынын 1,2-пунктарына жана 83-статьясынын 2-пунктуна карама-каршы келет деп тапкан.

Көрсөтүлгөн жагдайларда, Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту, Ош шаарынын прокурорунун квартираны бошотуу жөнүндөгү доосу тууралуу иш боюнча Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун граждандык иштер боюнча соттук коллегиясынын 2-сентябрь 1998-жылдагы аныктамасы менен белгиленген укук колдонуу практика Конституцияга ылайык эмес жана Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 79-статьясынын 1,2-пунктарына, 83-статьясынын 2-пунктуна карама-каршы келет жана Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 15-статьясынын 4-пункту, 38-статьясынын 2-пункту кепилдике алган сот адилеттиги менен камсыздалышына жана Конституция менен мыйзамдарда бекитилген бардык укуктары менен эркиндиктеринин сот тарабынан корголушуна болгон граждандар И.Г. Каримжановдун жана М.А. Чыналиеванын конституциялык укуктарын бузат.

Жогорудагылардын негизинде жана Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 82-статьясынын 3-пунктунун 8-пунктчасын, “Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту жөнүндө” Мыйзамдын 13 жана 14-статьяларын, “Кыргыз Республикасынын конституциялык сот өндүрүшү жөнүндө” Мыйзамдын 10,11,13,14,24,25,29 жана 30-статьяларын жетекчиликке алып, Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту

Ч Е Ч Т И:

1. Ош шаарынын прокурорунун Ош шаарындагы Курманжан-Датка көчөсүндөгү 211-үйдөгү № 21 квартираны бошотуу жана аны Ош шаарынын “Жамал” ломбардына өткөрүп берүү жөнүндөгү доосу тууралуу иш боюнча Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун граждандык иштер боюнча соттук коллегиясынын 2-сентябрь 1998-жылдагы аныктамасы менен белгиленген укук колдонуу практика Конституцияга ылайык эмес жана Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 79-статьясынын 1,2-пункттарына жана 83-статьясынын 2-пунктуна карама-каршы келет деп табылсын.

Граждандар И.Г.Каримжановдун жана М.А.Чыналиеванын өтүнүчү канааттандырылсын.

2. Ош областык сотунун граждандык иштер боюнча соттук коллегиясынын 9-июль 1998-жылдагы чечимин өзгөртүсүз калтыруу жөнүндөгү Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун граждандык иштер боюнча соттук коллегиясынын 2-сентябрь 1998-жылдагы аныктамасы аткарылууга жатпайт.

3. Чечим акыркы, даттанууга жатпайт. Бардык мамлекеттик органдар, кызмат адамдары жана граждандар тарабынан милдеттүү түрдө аткарылууга тийиш.

4. Чечим “Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин ведомосторуна”, “Кыргыз Туусу”, “Слово Кыргызстана” жана “Эркин Тоо” гезиттерине жарыялансын.

**Кыргыз Республикасынын
Конституциялык сотунун
Тырагасынын орун басары**

А.А.Суталинов

**Кыргыз Республикасынын
Конституциялык сотунун
Секретары**

А.С. Кененсариев

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН КОНСТИТУЦИЯСЫНЫН АТЫНАН

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН КОНСТИТУЦИЯЛЫК СОТУНУН

ЧЕЧИМИ

Гражданин С.Кокоевдин жана башкалардын ден соолуктарына келтирилген зыяндын ордун толтурууга акча суммаларын өндүрүү жөнүндөгү доосу тууралуу иш боюнча Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун граждандык иштер боюнча соттук коллегиясынын 11-ноябрь 1998-жылдагы аныктамасы менен белгиленген укук колдонуу практиканы Конституцияга ылайык эмес жана Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 79-статьясынын 1, 2-пункттарына жана 83-

статьясынын 2-пунктуна карама-каршы келет деп табуу жөнүндө гражданин Кокоев Станбектин өтүнүчү боюнча

12-февраль 2002-жыл

Бишкек шаары

Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту: Терагасы Ч.Т.Баекова, Тераганын орун басары А.А.Суталинов, судьялар - П.Н.Дрыжак, А.С.Кененсариев, Ж.Ж.Тогойбаев, К.Э.Эсеналиев жана К.Э.Эсенкановдордун курамында,

соттук заседаниенин катчысы М.С.Алымкуловдун,

тараптар: нотариалдык күбөлөндүрүлгөн ишеним каттын негизинде аракеттенген, гражданин С.Кокоевдин өкүлү, Васильянова Галина Гапыржановнанын жана Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Терагасы кол койгон, 6-февраль 2002-жылдагы ишеним каттын негизинде аракеттенген Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун өкүлү Бейшеева Зарема Асаналиевнанын катышуулары менен, Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 82-статьясын, "Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту жөнүндө" Мыйзамдын 13-статьясын жана "Кыргыз Республикасынын конституциялык сот өндүрүшү жөнүнө" Мыйзамдын 11-статьясын жетекчиликке алып, ачык соттук заседаниеде гражданин С.Кокоевдин жана башкалардын ден соолуктарына келтирилген зыяндын ордун толтурууга акча суммаларын өндүрүү жөнүндөгү доосу тууралуу иш боюнча Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун граждандык иштер боюнча соттук коллегиясынын 11-ноябрь 1998-жылдагы аныктамасы менен белгиленген укук колдонуу практиканы Конституцияга ылайык эмес жана Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 79-статьясынын 1, 2-пунктарына жана 83-статьясынын 2-пунктуна карама-каршы келет деп табуу жөнүндө гражданин С.Кокоевдин өтүнүчүн карады.

Судья К.Э. Эсеналиевдин баяндамасын, гражданин С.Кокоевдин өкүлү Г.Г.Васильянованын жана Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун өкүлү З.А.Бейшееванын сөздөрүн угуп, иштин материалдарын изилдеп чыгып, Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту

Т А П Т Ы:

Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотуна 22-октябрь 2001-жылы гражданин С.Кокоевдин жана башкалардын ден соолуктарына келтирилген зыяндын ордун толтурууга акча суммаларын өндүрүү жөнүндөгү доосу тууралуу иш боюнча Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун граждандык иштер боюнча соттук коллегиясынын 11-ноябрь 1998-жылдагы аныктамасы менен белгиленген укук колдонуу практиканы Конституцияга ылайык эмес жана Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 79-статьясынын 1, 2-пунктарына жана 83-статьясынын 2-

пунктуна карама-каршы келет деп табуу жөнүндө гражданин Кокоев Станбектин өтүнүчү келип түшкөн.

Өтүнүчтө негиздөөгө төмөндөгү жүйөлөр келтирилген. Таш-Көмүр шаардык сотунун 25-май 1998-жылдагы чечими менен "Таш-Көмүр" шахта башкармалыгында иштеген мезгилде майып болушкан гражданин С.Кокоев жана башкалардын ден соолуктарына келтирилген зыяндын ордун толтурууга акча суммаларын өндүрүү жөнүндөгү доосу канааттандырылган. Жалал-Абад облустук сотунун граждандык иштер боюнча соттук коллегиясынын 25-июнь 1998-жылдагы аныктамасы менен соттун бул чечими өзгөртүүсүз калтырылган. Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун граждандык иштер боюнча соттук коллегиясы, ишти үч судьянын курамында көзөмөл иретинде карап, 11-ноябрь 1998-жылдагы аныктамасы менен аталган соттук чечимдерди бузуп жана иш боюнча өндүрүштүү кыскартып, Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 79-статьясынын 1,2-пунктарына жана 83-статьясынын 2-пунктуна карама каршы келген укук колдонуу практиканы белгилеген. Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 79-статьясынын 2-пунктуна ылайык: Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту, Кыргыз Республикасынын Жогорку соту, Кыргыз Республикасынын Жогорку Арбитраждык соту жана жергиликтүү соттор (облус, Бишкек шаарынын, райондордун, шаарлардын соттору, облустардын жана Бишкек шаарынын арбитраж соттору, аскер соттору) Кыргыз Республикасынын соттору болот. Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун граждандык иштер боюнча соттук коллегиясы бул тизмеге кирбейт жана сот адилеттигин ишке ашыра албайт. Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 83-статьясынын 2-пунктуна ылайык жергиликтүү соттордун сот иштерине Кыргыз Республикасынын Жогорку соту көзөмөл жүргүзөт. Курамында үч судьядан турган Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун граждандык иштер боюнча сот коллегиясынын көзөмөл жүргүзүшү, Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 15-статьясынын 4-пункту, 38-статьясынын 2-пункту кепилдикке алган сот адилеттиги менен камсыздалышына жана Конституция менен мыйзамдарда бекитилген бардык укуктары менен эркиндиктеринин сот тарабынан корголушуна болгон гражданин С.Кокоевдин конституциялык укуктарын бузат.

Соттук заседаниеде гражданин С.Кокоевдин өкүлү Г.Г.Васильянова өтүнүчтү канааттандырууну сурайт.

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун өкүлү З.А.Бейшеева өтүнүчтөн жүөлөрү менен макул болду.

Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту тараптардын жүөлөрүн талкуулап, иштин материалдарын изилдеп чыгып, өтүнүч төмөндөгү негиздер боюнча канааттандырылууга жатат деп эсептейт.

Берилген материалдарга караганда, Таш-Көмүр шаардык сотунун 25-май 1998-жылдагы чечими менен гражданин С.Кокоевдин жана башкалардын ден соолуктарына келтирилген зыяндын ордун толтуруу үчүн сумманы өндүрүү жөнүндөгү доосу канааттандырылган.

Жалал-Абад облустук сотунун граждандык иштер боюнча соттук коллегиясынын 25-июнь 1998-жылдагы аныктамасы менен соттун бул чечими өзгөртүүсүз калтырылган.

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун граждандык иштер боюнча соттук коллегиясы, ишти көзөмөл иретинде тараптарды катыштырбастан, үч судьянын курамында (Акназарова К.К., Мамбеталиева А.Д., Гафуров А.А.) карап, 11-ноябрь 1998-жылдагы аныктамасы менен жогоруда көрсөтүлгөн соттук токтомдорду бузган жана иш боюнча өндүрүштү кыскарткан.

Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 83-статьясынын 2-пунктуна ылайык облустук, Бишкек шаардык, райондук, шаардык жана аскер сотторунун сот иштерине Кыргыз Республикасынын Жогорку соту көзөмөл жүргүзөт, буга байланыштуу 12-март 1999-жылдагы гражданин Окоевдин өтүнүчү жана башка өтүнүчтөр боюнча Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту мурда кабыл алган чечимдери менен Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун граждандык иштер боюнча соттук коллегиясын сот адилеттигинин Конституцияга ылайык эмес органы жана анын укук колдонуу практиканы белгилеши, Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 79-статьясынын 1,2-пункттарына жана 83-статьясынын 2-пунктуна карама каршы келет деп тапкан.

Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту гражданин Кокоев С. жана башкалардын доосу тууралуу иш боюнча Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун граждандык иштер боюнча соттук коллегиясынын 11-ноябрь 1998-жылдагы аныктамасы менен белгиленген укук колдонуу практиканы Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 79-статьясынын 1,2-пункттарына жана 83-статьясынын 2-пунктуна карама-каршы келет жана Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 15-статьясынын 4-пункту жана 38-статьясынын 2-пункту кепилдикке алган, сот адилеттиги менен камсыздалышына жана Конституция менен мыйзамдарда бекитилген бардык укуктары менен эркиндиктеринин сот тарабынан корголушуна болгон гражданин С.Кокоевдин конституциялык укуктарын бузат деп эсептейт.

Жогорудагылардын негизинде жана Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 82-статьясынын 3-пунктунун 8-пунктчасын, «Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту жөнүндө» Мыйзамдын 13 жана 14-статьяларын, "Кыргыз Республикасынын конституциялык сот өндүрүшү жөнүндө" Мыйзамдын 10,11,13,14,24,25,29 жана 30-статьяларын жетекчиликке алып, Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту

Ч Е Ч Т И:

1.Гражданин С.Кокоевдин жана башкалардын ден соолуктарына келтирилген зыяндын ордун толтурууга акча суммаларын өндүрүү жөнүндөгү доосу тууралуу иш боюнча Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун граждандык иштер боюнча соттук коллегиясынын 11-ноябрь 1998-жылдагы аныктамасы менен белгиленген укук колдонуу практиканы Конституцияга ылайык эмес жана Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 79-статьясынын 1, 2-пункттарына жана 83-статьясынын 2-пунктуна карама-каршы келет деп табылсын.

Гражданин С. Кокоевдин өтүнүчү канааттандырылсын.

2.Кокоев Станбектин жана башкалардын ден соолуктарына келтирилген зыяндын ордун толтурууга акча суммаларын өндүрүү тууралуу иш боюнча Таш-Көмүр шаардык сотунун 25-май 1998-жылдагы чечимин жана Жалал-Абад облустук сотунун граждандык иштер боюнча соттук коллегиясынын 25-июнь 1998-жылдагы аныктамасын бузуу жана иш боюнча өндүрүштү кыскартуу жөнүндөгү Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун граждандык иштер боюнча соттук коллегиясынын 11-ноябрь 1998-жылдагы аныктамасы аткарылууга жатпайт.

3. Чечим акыркы, даттанууга жатпайт. Бардык мамлекеттик органдар, кызмат адамдары жана граждандар тарабынан милдеттүү түрдө аткарылууга тийиш.

4.Чечим "Кыргыз Республикасынын Жогорку Кенешинин ведомостторуна", "Кыргыз Туусу", "Слово Кыргызстана" жана "Эркин Тоо" гезиттерине жарыялансын.

**Кыргыз Республикасынын
Конституциялык сотунун
Трагасы**

Ч.Т.Баекова

**Кыргыз Республикасынын
Конституциялык сотунун
Секретары**

А.С.Кененсариев

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН КОНСТИТУЦИЯСЫНЫН АТЫНАН

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН КОНСТИТУЦИЯЛЫК СОТУНУН

ЧЕЧИМИ

26-март 2002-жыл

Бишкек шаары

Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту: Тырагасы Ч.Т.Баекова, Тераганын орун басары А.А.Суталинов, судьялар – П.Н.Дрыжак, М.Т.Кайыпов, А.С.Кененсариев, Ж.Ж.Тогойбаев, К.Э.Эсеналиев жана К.Э.Эсенкановдордун курамында,

соттук заседаниенин катчысы У.С. Сооданбековдун,

тараптар: 7-декабрь 2001-жылдагы ишеним каттын негизинде аракеттенген Кыргыз Республикасынын Башкы прокурорунун өкүлү, анын орун басары Курмантай Абдиевич Абдиевдин жана Ош шаардык сотунун мурдагы судьясы Джаманчиев Дженишбектин катышуулары менен, Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 82-статьясын, «Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту жөнүндө» Мыйзамдын 13-статьясын жана «Кыргыз Республикасынын конституциялык сот өндүрүшү жөнүндө» Мыйзамдын 11-статьясын жетекчиликке алып, ачык соттук заседаниеде Ош шаардык сотунун мурдагы судьясы Джаманчиев Дженишбекти кылмыш жоопкерчилигине тартууга макулдук берүү тууралуу Кыргыз Республикасынын Башкы прокурорунун милдетин аткаруучусунун сунушун карады.

Судья К.Э. Эсеналиевдин баяндамасын, Кыргыз Республикасынын Башкы прокурорунун өкүлү А.К.Абдиевдин, Ош шаардык сотунун мурдагы судьясы Дж.Джаманчиевдин сөздөрүн угуп, иштин материалдарын изилдеп чыгып, Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту

ТА П Т Ы:

Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотуна 2001-жылдын 21-ноябрында Кыргыз Республикасынын Башкы прокурорунун милдетин аткаруучусу Г.А.Пугачеванын Ош шаардык сотунун мурдагы судьясы Дж.Джаманчиевди кылмыш жоопкерчилигине тартууга макулдук берүү тууралуу сунушу келип түшкөн.

Бул сунушта төмөнкү жүйөлөр келтирилген. Ош шаардык сотунун судьясы Дж.Джаманчиевдин тырагалыгы астында Ош шаардык сотунун 14-декабрь 1999-жылдагы Окүмү менен гражданин Т.Сабилов Кыргыз Республикасынын Кылмыш-жаза кодексинин 246-статьясынын 3-бөлүгү менен бангилик каражаттарды мыйзамсыз сактагандыгы үчүн үй мүлкүн конфискациялоо менен 8 жылга эркинен ажыратылган. Судья Дж.Джаманчиев өкүм мыйзамдуу күчүнө кире электе эле, 24-декабрь 1999-жылы соттук заседание өткөрбөстөн, прокурорду, адвокатты жана соттук заседаниенин катчысын катыштырбастан Т.Сабилов боюнча өкүмдүн аткарылышын узартуу жөнүндөгү токтому менен аны айыкканга чейин камактан бошоткон.

Ошондой эле, судья Дж.Джаманчиев өкүм мыйзамдуу күчүнө кире электе, соттук заседаниени өткөрбөстөн, прокурорду, адвокатты жана соттук заседаниенин катчысын катыштырбастан, Ош шаардык сотунун (судья Багишев Д.) 4-декабрь 1999-жылдагы өкүмү менен Кыргыз Республикасынын Кылмыш-жаза кодексинин 247-статьясынын 2-бөлүгү менен бангилик каражаттарды саткандыгы үчүн 13 жылга эркинен ажыратууга соттолгон А.Рахманов боюнча өкүмдөн аткарылышын узартуу жөнүндөгү 4-январь 2000-жылдагы токтому менен аны айыкканга чейин камактан бошоткон.

Ошентип, Дж.Джаманчиев Ош шаардык сотунун судьясы болуп иштеп туруп, Кыргыз Республикасынын Кылмыш-жаза кодексинин 304-статьясынын 4-бөлүгүндө, 315 жана 328-статьясынын 1-бөлүгүндө көрсөтүлгөн кылмыштарды жасаган, анын күнөөсүү иштин материалдары менен толук далилденген.

Соттук заседаниеде Кыргыз Республикасынын Башкы прокурорунун өкүлү, анын орун басары К.Абдиев сунушту толугу менен колдоп, Дж.Джаманчиевди кылмыш жоопкерчилигине тартууга макулдук берүүнү сурайт.

Ош шаардык сотунун мурдагы судьясы Дж.Джаманчиев өзүн күнөөлүүмүн деп эсептебейт, сунуштун жүйөөлөрү менен макул эмес, ошондуктан сунушту канааттандыруусуз калтырууну сурайт.

Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту, тараптардын жүйөөлөрүн талкуулап жана иштин материалдарын изилдеп чыгып, Кыргыз Республикасынын Башкы прокурорунун милдетин аткаруучусунун сунушу төмөндөгү негиздер менен канааттандыруулуга жатат деп эсептейт.

Берилген материалдарга караганда, Ош шаардык сотунун судьясы Дж.Джаманчиев 14-декабрь 1999-жылдагы өкүмү менен Т.Сабиловду Кыргыз Республикасынын Кылмыш-жаза кодексинин 246-статьясынын 3-бөлүгү менен күнөөлүү деп таап, 8 жылга эркинен ажыратып, өкүм күчүнө кире электе, ошол эле жылдын 24-декабрында Т.Сабилов боюнча өкүмдүн аткарылышын узартуу

жөнүндө токтому менен аны айыкканга чейин камактан бошоткон. Ош шаардык сотунун (судья Багишев Д.) 2-декабрь 1999-жылдагы Кыргыз Республикасынын Кылмыш-жаза кодексинин 247-статьясынын 2-бөлүгү менен 13 жылга эркинен ажыратылган А.Рахманов боюнча өкүмүнүн аткарылышын судья Дж.Джаманчиев 4-январь 2000-жылдагы токтому менен узартып, аны айыкканга чейин камактан бошоткон.

Ош шаарынын прокурорунун жардамчылары М.Жалалова менен Ж.Алымкулов, соттолгондор Т.Сабилов менен А.Рахманов боюнча өкүмдөрдүн аткарылышын узартуу жөнүндө материалдар соттук заседаниелерде каралган эмес, судья Дж.Джаманчиев бул токтомдорду мыйзамдын талаптарын бузуу менен аларды соттук заседаниеге катыштырбастан кабыл алып, камактан негизсиз бошоткондугун көрсөтүп, Кыргыз Республикасынын Жогорку сотуна аталган соттук токтомдорду бузууну сурап сунуш келтиришкен.

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун 17-май 2000-жылдагы токтому менен Ош шаарынын прокурорунун жардамчысы Ж.Алымкуловдун сунушу канааттандырылып, Ош шаардык сотунун 4-январь 2000-жылдагы Рахманов А.М. тууралуу өкүмдүн аткарылышын узартуу жөнүндөгү токтому бузулуп, материалдар кайра кароого ошол эле сотко жиберилген.

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун 27-июнь 2000-жылдагы токтому менен Ош шаарынын прокурорунун жардамчысы М.Жалалованын сунушу канааттандырылып, Ош шаардык сотунун 24-декабрь 1999-жылдагы Т.Сабилов тууралуу өкүмдөн аткарылышын узартуу жөнүндөгү токтому бузулуп, материалдар кайра кароого ошол эле сотко жиберилген.

Кыргыз Республикасынын Жогорку соту Ош шаардык сотунун судьясы Дж.Джаманчиев Т.Сабилов жөнүндө материалды кароодо Кыргыз Республикасынын Жазык-процессуалдык кодексинин 362, 364, 372-статьяларынын талаптарын бузуп, соттук официалдуу документтерди жасалмалагандыгы үчүн 27-ноябрь 2000-жылы жай аныктама кабыл алып, тиешелүү чара көрүүгө Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Төрагасына, Кыргыз Республикасынын Башкы прокуроруна жана Судьялар кеңешине жиберген. Бул аныктаманын негизинде Кыргыз Республикасынын Башкы прокурору 15-август 2000-жылы судья Дж.Джаманчиевдин үстүнөн кылмыш ишти козгоп, тергөө аракеттерин жүргүзүүнү Кыргыз Республикасынын Башкы прокурорунун тергөө бөлүмүнө тапшырган.

Кылмыш ишти козгоодо судьянын үстүнөн кылмыш иш козгоонун өзгөчөлүктөрүн караган мыйзам талаптары бузулган эмес. Иштеги материалдарга караганда Дж.Джаманчиевди кылмыш жоопкерчилигине тартууга макулдук бербөөгө негиз боло турган мыйзам бузуулар кетирилген эмес.

Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 79-статьясынын 4-пунктуна ылайык судья кол тийбес иммунитет укугунан пайдаланат. Джаманчиев Дж. судья болуп иштеп турган мезгилде жасаган аракети үчүн жоопко тартылып жаткандыктан бул укук ага толугу менен тийешелүү.

Дж.Джаманчиевдин күнөөлүү же күнөөлүү эместиги тууралуу маселени жыйынтыктоодо Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 38, 39, 79, 86-90-статьяларында көрсөтүлгөн сот адилеттигинин конституциялык принциптеринин сакталышына көңүл бурулуусу тийиш.

Жогорудагылардын негизинде жана Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 82-статьясынын 3-пунктунун 5-пунктчасын, “Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту жөнүндө” Мыйзамдын 13, 14-статьяларын жана “Кыргыз Республикасынын конституциялык сот өндүрүшү жөнүндө” Мыйзамдын 10, 11, 13, 14, 24, 25, 29 жана 30-статьяларын жетекчиликке алып, Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту

Ч Е Ч Т И:

1. Ош шаардык сотунун мурдагы судьясы Джаманчиев Дженишбекти кылмыш жоопкерчилигине тартууга макулдук берилсин.

Кыргыз Республикасынын Башкы прокурорунун милдетин аткаручусунун сунушу канааттандырылсын.

2. Чечим акыркы, даттанууга жатпайт. Бардык мамлекеттик органдар, кызмат адамдары жана граждандар тарабынан милдеттүү түрдө аткарылууга тийиш.

3. Чечим «Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин ведомостторуна», «Кыргыз Туусу», «Слово Кыргызстана» жана «Эркин Тоо» гезиттерине жарыялансын.

**Кыргыз Республикасынын
Конституциялык сотунун
Трагасы**

Ч.Т.Баскова

**Кыргыз Республикасынын
Конституциялык сотунун
Секретары**

А.С.Кененсариев

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН КОНСТИТУЦИЯСЫНЫН АТЫНАН
КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН КОНСТИТУЦИЯЛЫК СОТУНУН
ЧЕЧИМИ

“Ак-кеме” жабык акционердик коомун төлөмгө кудуретсиз (банкрот) деп табуу жөнүндөгү Кыргыз республикасынын Мамлекеттик мүлк фондунун алдындагы ишканаларды кайра уюштуруу жана жоюу боюнча Башкармалыгынын доосу тууралуу Кыргыз Республикасынын Жогорку Арбитраждык Сотунун 10-декабрь 1998-жылдагы токтому менен белгиленген укук колдонуу практиканы Конституцияга ылайык эмес жана Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 7-статьясынын 2-пунктуна, 16-статьясынын 2-пунктуна, 19-статьясынын 2-пунктуна жана 84-статьясынын 3-пунктуна карама-каршы келет деп табуу жөнүндөгү граждандар Айнагүл Букуевна Дунганова, Светлана Адыкановна Джуманалиева, Зинаида Мидиновна Орузбаева, Корчубек Осмонович Доспаев, Руслан Адыканович Сарымсаков, Зарыл Жапаровна Шабирова жана Марат Мамедович Кутмановдордун өтүнүчү боюнча

17-декабрь 2002-жыл

Бишкек шаары

Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту: Төрагасы Ч.Т.Баекова, Төраганын орун басары А.А. Суталинов, судьялар- П.Н. Дрыжак, А.С. Кененсариев, Ж.Ж. Тогойбаев, К.Э. Эсаналиев жана К.Э. Эсенкановдордун курамында,

Соттук заседаниенин катчысы Д.Ш. Астаркуловдун, тараптар: граждандар А.Б.Дунганова, С.А. Джуманалиева, К.О. Доспаев, З.Ж. Шабирова жана М.М. Кутмановдордун кызыкчылыктарын нотариалдык күбөлөндүргөн ишеним каттын негизинде жактаган Руслан Адыканович

Сарымсаковдун, нотариалдык күбөлөндүрүлгөн ишеним каттын негизинде аракеттенген, граждanka З.М. Орузбаеванын өкүлү – Лейла Алиевна Байдаеванын жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Арбитраждык сотунун Төрагасынын милдетин аткаруучу кол койгон, 24-октябрь 2002-жылдагы ишеним каттын негизинде аракеттенген Кыргыз Республикасынын Жогорку Арбитраждык сотунун өкүлү Жеенбек Токтосуновдун катышуулары менен, Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 82-статьясын, “Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту жөнүндө” Мыйзамдын 13-статьясын жана “Кыргыз Республикасынын конституциялык сот өндүрүшү жөнүндө” Мыйзамдын 11-статьясын жетекчиликке алып, ачык соттук заседаниеде “Ак-Кеме” жабык акционердик коомун төлөмгө кудуретсиз (банкрот) деп табуу жөнүндөгү Кыргыз республикасынын Мамлекеттик мүлк фондунун алдындагы ишканаларды кайра уюштуу жана жоюу боюнча Башкармалыгынын доосу тууралуу Кыргыз Республикасынын Жогорку Арбитраждык Сотунун 10-декабрь 1998-жылдагы токтому менен белгиленген укук колдонуу практиканы Конституцияга ылайык эмес жана Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 7-статьясынын 2-пунктуна, 16-статьясынын 2-пунктуна, 19-статьясынын 2-пунктуна жана 84-статьясынын 3-пунктуна карама-каршы келет деп табуу жөнүндөгү граждандар А.Б. Дунганова, С.А. Джуманалиева, З.М. Орузбаева, К.О. Доспаев, Р.А. Сарымсаков, З.Ш. Шабилова жана М.М. Кутмановдордун өтүнүчүн карады.

Судья А.А. Суталиновдун баяндамасын, граждандар А.Б. Дунганова, С.А. Джуманалиева, К.О. Доспаев, З.Ж. Шабилова жана М.М. Кутмановдордун өкүлү - Р.А. Сарымсаковдун, граждanka З.М. Орузбаеванын өкүлү - Л.А. Байдаеванын жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Арбитраждык сотунун өкүлү Ж. Токтосуновдун сөздөрүн угуп, иштин материалдарын изилдеп чыгып, Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту

Т А П Т Ы:

Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотуна 11-октябрь 2002-жылы “Ак-Кеме” жабык акционердик коомун төлөмгө кудуретсиз (банкрот) деп табуу жөнүндөгү Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик мүлк фондунун алдындагы ишканаларды кайра уюштуруу жана жоюу боюнча Башкармалыгынын доосу тууралуу Кыргыз Республикасынын Жогорку Арбитраждык Сотунун 10-декабрь 1998-жылдагы токтому менен белгиленген укук колдонуу практиканы Конституцияга ылайык эмес жана Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 7-статьясынын 2-пунктуна, 16-статьясынын 2-пунктуна, 19-статьясынын 2-пунктуна жана 84-статьясынын 3-пунктуна карама-каршы келет деп табуу жөнүндөгү граждандар А.Б. Дунганова, С.А. Джуманалиева, З.М. Орузбаева, К.О. Доспаев, Р.А. Сарымсаков, З.Ж. Шабилова жана М.М. Кутмановдордун өтүнүчү келип түшкөн.

Өтүнүчтү негиздөөгө төмөндөгү жүйөөлөр келтирилет.

“Ак-Кеме” жабык акционердик коомун төлөмгө кудуретсиз деп табуу жөнүндөгү Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик мүлк фондунун алдындагы ишканаларды кайра уюштуруу жана жоюу боюнча Башкармалыгынын доосу Бишкек шаарынын арбитраждык сотунун 16-ноябрь 1998-

жылдагы чечими менен канааттандыруусуз калтырылган. Кыргыз Республикасынын Жогорку Арбитраждык соту 10-декабрь 1998-жылы Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик мүлк фондунун алдындагы ишканаларды кайра уюштуруу жана жоюу боюнча Башкармалыгынын арызын көзөмөл иретинде карап, Бишкек шаарынын арбитраждык сотунун чечими бузган жана “Ак-Кеме” жабык акционердик коомун банкрот деп таап, атайын администрациялоо процедурасын баштаган. Кыргыз Республикасынын Жогорку Арбитраждык соту 10-декабрь 1998-жылдагы токтомун чыгарууда, Кыргыз Республикасынын Жогорку Арбитраждык соту өзүнүн бийлик укуктарын Кыргыз Республикасынын Конституциясы белгилеген чектеринде жүзөгө ашырат деген Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 7-статьясынын 2-пунктунун талаптарын бузган. Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 84-статьясынын 3-пунктуна ылайык Кыргыз Республикасынын Жогорку Арбитраждык соту облустук жана Бишкек шаардык арбитраж сотторунун сот иштерине көзөмөл жүргүзөт. Буга карабастан, Кыргыз Республикасынын Жогорку Арбитраждык соту өзүнүн ыйгарым укуктарынын чектеринен чыккан жана жаңы чечим кабыл алган. Кыргыз Республикасынын Жогорку Арбитраждык сотунун ишти кайрадан кароого жибербестен жаңы чечим кабыл алышы “Ак-Кеме” жабык акционердик коомунун акционерлеринин коргонууга болгон конституциялык укугун бузат. Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 88-статьясынын 2-пунктуна ылайык коргонуу сот ишин кароо процессинин ар бир баскычында адамдын бузулбас укугу болуп саналат.

Соттук заседаниеде граждандар Р.А. Сарымсаков жана Л.А. Байдаева өтүнүчтү канааттандырууну сурашат.

Кыргыз Республикасынын Жогорку Арбитраждык сотунун өкүлү Ж. Токтосунов чечим негизинен туура кабыл алынган деп эсептеп, өтүнүчтүн жүйөөлөрү менен макул болду.

Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту, тараптардын жүйөөлөрүн талкуулап жана иштин материалдарын изилдеп чыгып, өтүнүч төмөндөгү негиздер боюнча канааттандырылууга жатат деп эсептейт.

Берилген материалдарга караганда, Бишкек шаарынын арбитраждык сотунун 16-ноябрь 1998-жылдагы чечими менен “Ак-Кеме” жабык акционердик коомун төлөмгө кудуретсиз (банкрот) деп табуу жөнүндөгү Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик мүлк фондунун алдындагы ишканаларды кайра уюштуруу жана жоюу боюнча Башкармалыгынын доосу канааттандырылган эмес. Кыргыз Республикасынын Жогорку Арбитраждык сотунун 10-декабрь 1998-жылдагы токтому менен бул чечим бузулган жана “Ак-Кеме” жабык акционердик коомун төлөмгө кудуретсиз деп табуу жөнүндө жаңы чечим кабыл алынган, Э.А. Сувановду атайын администратор кылып дайындоо менен, атайын администрациялоо процедурасы башталган.

Кыргыз Республикасынын Жогорку Арбитраждык соту өзүнүн токтомун негиздөөдө, Кыргыз Республикасынын Арбитраждык процессуалдык кодексинин 158-статьясынын 3-пунктуна ылайык, Кыргыз Республикасынын Жогорку Арбитраждык соту, ишти көзөмөл иретинде карап, өзүнүн

токтому менен соттук чечимин бузуп жана ишти кайрадан кароого жибербестен жаңы чечим кабыл алууга укуктуу экендигин көрсөткөн.

Кыргыз Республикасынын Жогорку Арбитраждык сотуна ишти кайрадан кароого жибербестен, иш боюнча жаңы чечим кабыл алууга укук берген Кыргыз Республикасынын Арбитраждык процессуалдык кодексинин 158-статьясынын 3-пункту кооперативдер жана керектөөчүлөр коомунун Кыргыз союзунун өтүнүчү боюнча Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотунун 4-декабрь 2000-жылдагы чечими менен Конституцияга ылайык эмес жана Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 38-статьясынын 2-пунктуна жана 88-статьясынын 2-пунктуна карама-каршы келет деп табылган.

Кыргыз Республикасынын Жогорку Арбитраждык соту 10-декабрь 1998-жылдагы токтому менен иш боюнча мурда кабыл алынган чечимди бузуп, ишти кайрадан кароого жибербестен, даттануга жатпаган жаңы чечим кабыл алып, “Ак-Кеме” жабык акционердик коомунун акционерлери – граждандар А.Б. Дунганова, С.А. Джуманалиева, З.М. Орузбаева, К.О. Доспаев, Р.А. Сарымсаков, З.Ж. Шабирова жана М.М. Кутмановдордун Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 38-статьясынын 2-пункту жана 88-статьясынын 2-пункту менен кепилдикке алынган соттук коргонууга жана соттук ишти кароонун ар бир баскычында коргоонууга болгон бузулбас конституциялык укуктарын бузган деп, Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту эсептейт.

Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 84-статьясынын 3-пунктуна ылайык, Кыргыз Республикасынын Жогоку Арбитраждык соту облустук жана Бишкек шаарынын сот иштерине көзөмөл жүргүзөт. Иш боюнча жаңы чечим кабыл алынышы бул бийлик укуктардын чектеринен тышкары, ошондуктан Кыргыз Республикасынын Жогорку Арбитраждык сотуна мамлекеттик бийликти Конституцияда белгиленген укуктарынын чектеринде жүзөгө ашыруусуна укук берген Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 7-статьясынын 2-пунктунун талаптары бузулган.

Жогорудагылардын негизинде жана Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 82-статьясынын 3-пунктунун 8-пунктчасын, “Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту жөнүндө” Мыйзамдын 13 жана 14-статьяларын, “Кыргыз Республикасынын конституциялык сот өндүрүшү жөнүндө” Мыйзамдын 10, 11, 13, 14, 24, 25, 29 жана 30-статьяларын жетекчиликке алып, Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту

Ч Е Ч Т И:

1. “Ак-Кеме” жабык акционердик коомун төлөмгө кудуретсиз (банкрот) деп табуу жөнүндөгү Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик мүлк фондунун алдындагы ишканаларды кайра уюштуруу жана жоюу боюнча Башкармалыгынын доосу тууралуу Кыргыз Республикасынын Жогорку Арбитраждык Сотунун 10-декабрь 1998-жылдагы токтому менен белгиленген укук колдонуу практика Конституцияга ылайык эмес жана Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 7-

статьясынын 2-пунктуна, 38-статьясынын 2-пунктуна, 84-статьясынын 3-пунктуна жана 88-статьясынын 2-пунктуна карама-каршы келет деп табылсын.

Граждандар А.Б. Дунганова, С.А. Джуманалиева, З.М. Орузбаева, К.О. Доспаев, Р.А.Сарымсаков, З.Ж. Шабинова жана М.М. Кутмановдордун өтүнүчү канааттандырылсын.

2. Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик мүлк фондунун алдындагы ишканаларды кайра уюштуруу жана жоюу боюнча Башкармалыгынын “Ак-Кеме” жабык акционердик коомуна болгон доосу тууралуу иш боюнча Бишкек шаарынын Арбитраждык сотунун 16-ноябрь 1998-жылдагы чечимин бузуу, төлөмгө кудуретсиз (банкрот) деп табуу, атайын администраторду дайындоо менен атайын администрациялоо процедурасын баштоо жөнүндөгү Кыргыз Республикасынын Жогорку Арбитраждык сотунун 10-декабрь 1998-жылдагы токтому аткарылууга жатпайт.

3.Чечим акыркы, даттанууга жатпайт. Бардык мамлекеттик органдар, юридикалык жактар, кызмат адамдары жана граждандар тарабынан милдеттүү түрдө аткарылууга тийиш.

4.Чечим “Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин ведомостторуна”, “Кыргыз Туусу”, “Слово Кыргызстана” жана “Эркин Тоо” гезиттерине жарыялансын.

**Кыргыз Республикасынын
Конституциялык сотунун
Төрагасы**

Ч.Т. Биекова

**Кыргыз Республикасынын
Конституциялык сотунун
Секретары**

А.С. Кененсариев

МАЗМУНУ

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН КОНСТИТУЦИЯЛЫК СОТУНУН ‡СТ‡Б‡ЗД‡Г‡ ЖЫЛДАГЫ ЧЕЧИМДЕРИ

Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотунун 2009-жылдын 7-июлдагы жарандар А.А. Акунова жана Н.А. Акуновалардын өтүнүчү боюнча чечими	3
Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотунун 2009-жылдын 9-июлдагы жарандар А.С.Манасованын жана Э. Татандын өтүнүчү боюнча чечими.....	7
Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотунун 2009-жылдын 14-июлдагы «Ак-Марал» ачык акционердик коомунун өтүнүчү боюнча чечими	11
Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотунун 2009-жылдын 16-июлдагы Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаты Б.Д.Бешимов сунушу Боюнча чечими.....	14
Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотунун 2009-жылдын 30-июлдагы 2009-жылдын 23-июлунда өткөрүлгөн Кыргыз Республикасынын Президентин шайлоонун конституциялуулугу жөнүндө чечими	17

МААЛЫМАТТАР, ДАЛИЛДЕР, БИЛДИРҮҮЛӨР

Пресс-релиз	21

КОНСТИТУЦИЯЛЫК СОТ АДИЛЕТТИГИНИН АКТУАЛДУУ СУРООЛОРУ

Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотунун Торагасынын орунбасары А.А.Суталинов «Конституция – негизги мыйзам»	22

Кыргыз Республикасынын эмгек сиңирген юристи Укушов М.К. «Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотунун чечимдери жана Кыргызстандын укуктук өнүгүүсү».....27

АРХИВДЕН АЛЫНГАН МАТЕРИАЛДАР

Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотунун 2002-жылы кабыл алынган чечимдери36

Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотунун 2002-жылдын 7-февралындагы жарандар М.А Чыналиева, жана И. Г. Каримжановдордун өтүнүчү боюнча чечими36

Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотунун 2002-жылдын 12-февралындагы жаран С. Кокоевдин өтүнүчү боюнча чечими40

Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотунун 2002-жылдын 26-мартындагы Ош шаардык сотунун мурдагы судьясы Дж.Джаманчиевди кылмыш жоопкерчилигине тартууга макулдук берүү тууралуу чечими.....44

Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотунун 2002-жылдын 17-декабрындагы жарандар А.Б. Дунганова, С.А. Джуманалиева, З.М. Орузбаева жана башкалардын өтүнүчү боюнча чечими47